

Pavol Janík

Nebezpečné veselohry

Súkromný striptíz
(Hra v troch dejstvách) 1993

Maturitný oblek
(Veselá tragédia) 1994

Pasca na seba
(Hra v piatich dejstvách) 1995

Dialógy Janíkových hier napriek tomu, že predvádzajú kotrmelce nonsensov, sa vyznačujú logickou výstavbou a autorsky pripravenými pointami. ● ...jeho dialógy majú švih ako dobre skonštruované anekdoty s gradujúcim očakávaním a výrazným vyvrcholením. ● O iracionalite v ľuďoch hovorí prísne racionaliticky, je to autor, ktorý má intelektuálny prístup k veciam, a to aj k tým, čo sa inak vymykajú zdravému rozumu.

Doc. PhDr. Miloš Mistrík, CSc.

(In: Slovenská absurdná dráma, VEDA, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2002)

Copyright © Pavol Janík 2003
Illustrations & Graphic design © Peter Lajčák 2003

Kniha vyšla vďaka podpore

PhDr. Pavol Rusko
Koala Tours, a.s.

Notársky úrad JUDr. Roman Blaho
Advokátska kancelária JUDr. Anton Blaha, CSc.
Advokátska kancelária JUDr. Pavol Erben
Advokátska kancelária Mgr. Karol Hatápk
Advokátska kancelária JUDr. Pavel Jurek

Pavol Janík: Nebezpečné veselohry

Zodpovedná redaktorka Mgr. art. Oľga Janíková
Obálka, ilustrácie, grafická úprava a sadzba Peter Lajčák
Tlač LORCA Bratislava
Printed in Slovakia
Prvé vydanie

Vydavateľstvo CCW 2003
ISBN 80-968788-6-7

Pavol Janík
SÚKROMNÝ STRIPTÍZ
(Hra v troch dejstvách)

1993

OSOBY:

Reimund Tichý, *hlavná postava*

d'alej

Irena, *jeho žena*

Roman, *ich syn*

Iveta, *ich dcéra*

ešte d'alej

Jaromír Bomba, *jeho spolupracovník*

najd'alej

Kamila Miladová, *ich susedka*

Ďuro Puchor, *jej hosť*

Otto Lang, *tiež jej hosť*

Dej sa odohráva v duši Reimunda Tichého.

PRVÉ DEJSTVO

Večer – u Tichých.

(úvodná hudba, zvonec)

1. VÝSTUP

Tichý a Tichá.

- TICHÁ. Čo je to, Reimund?
- TICHÝ. *(sucho)*. Zvonec, Irena.
- TICHÁ. *(slabikuje)*. Zvo-nec...?
- TICHÝ. Áno. Práve som ho namontoval a vyskúšal. Je to malé prekvapenie.
- TICHÁ. A ktoré je veľké?
- TICHÝ. Správne. Vidno, že som ťa naučil logicky myslieť. Všetko má svoj dôvod.
- TICHÁ. Aj zvonec?
- TICHÝ. Iste. Dostaneme návštevu.
- TICHÁ. *(hystericky)*. Návštevu? *(pokojne)* Prečo?
- TICHÝ. Aby mal kto použiť náš novučičkový zvonček, bez ktorého sme sa doteraz zaobišli – no – takých desať rokov, ak sa nemýlim. A ja sa nemýlim. Nikdy. Zo zásady.
- TICHÁ. Viem.
- TICHÝ. Svet okolo nás sa dal dopohybu. Ani my nezostaneme bokom.
- TICHÁ. To sa neskončí dobre. Zvonec. To je zlé znamenie. Načo je slušnému človeku zvonec?
- TICHÝ. Aby počul, keď prichádza hosť.
- TICHÁ. Zvonec potrebuje tá... Miladová z prvého poschodia, u nej sa striedajú mužské návštevy ako na bežiacom páse. Ale načo bude nám?
- TICHÝ. Neboj sa, naše spoločenské styky sa nezvrhnú. U nás to bude inak. Pekne: odtiaľ – potiaľ. Všetko bude pripravené, riadené a zariadené. Tu máš lístok s inštrukciami. Pusť sa do práce.
- TICHÁ. Vykonám. *(odchádza)*
- TICHÝ. *(pohvizduje si, púšťa rádio)*.

(hlasitá rocková pesnička)

TICHÝ. Ale, no. *(prepína rádio)*

(vláčna, večerná náladová hudba)

TICHÝ. To je ono.

TICHÁ *(prichádza)*. Vitajte u nás, pán Bomba...

TICHÝ. Ach, Irena! Zabudla si? Zvonec. Najprv sa ozve zvonec.

TICHÁ. Prepáč Reimund, ale som taká nesvoja. Nazdávala som sa, že už je tu.

TICHÝ. Upokoj sa. Veď o nič nejde. Je to samozrejmy akt – návšteva. Uvoľni sa a správaj sa prirodzene. Cít' sa ako doma.

TICHÁ. Však som doma.

TICHÝ. Tak nadobudni pocit panej domu.

TICHÁ. A čo ty?

TICHÝ. Ja som síce pán domu, to je pravda, napriek tomu dnes stojíš po mojom boku. Uvedom si to. Všetličo sa od dnešného dňa zmení. Nechaj sa prekvapiť.

TICHÁ. Vari ja... po tvojom boku... ty si pil.

TICHÝ. Pil som ja niekedy?

TICHÁ. Nie. Ty si nepil nikdy.

TICHÝ. Nikdy? Spomeň si!

TICHÁ. Už to mám. Na svadbe. Na našej svadbe si pil. Ale to je už pekných pár rokov.

TICHÝ. No vidíš. Odteraz to bude o niečo častejšie. A nebudem piť sám.

TICHÁ. S tým? S tým Bombom!? Má také nebezpečné meno.

TICHÝ. Nepreháňaj. Čo ťa pomene. Je spoľahlivý. Už dlhší čas prichádzame do styku. Pracovne. Svetaskúsený človek. Osamelý. Nepochybne sa ti zapáči.

TICHÁ. Osamelý?

TICHÝ. Na začiatok je pre nás najvhodnejší známy. Až keď si privykneme, pozveme aj nejaký manželský pár. Mám to starostlivo premyslené.

TICHÁ. Takže s ním budeš piť?

TICHÝ. Budem piť predovšetkým s tebou.

TICHÁ. Na svadbe si mi nariadil piť čaj namiesto koňaku... Neviem, ako to vypáli. Prišlo to tak náhle.

TICHÝ. Vtedy bola celkom odlišná situácia. Časy sa menia, bez kontaktov s okolitým svetom sa jednoducho nepohneme z miesta.

TICHÁ. Ako myslíš.

TICHÝ. Včera som ti prikázal kúpiť cigarety.

TICHÁ. Kúpila som škatuľku Karameliek. Je tam namaľovaná ľava.

TICHÝ. Nemýliš sa?

TICHÁ. Zviera s hrbom – to je predsa ľava, nie?

TICHÝ. Hej. Len či to, čo si kúpila, sú cigarety?!

TICHÁ. Psst. Ešte vyzradíš pred deťmi existenciu toho škodlivého svinstva a sme v háji.

TICHÝ. Ako to hovoríš, Irenka? Vyberaj slová! Si dáma.

TICHÁ. Som. Chcela som povedať, že sa tým od základu naruší náš výchovný poriadok.

TICHÝ. Správne. Ukryla si ich dostatočne?

TICHÁ. Sú na skrini.

TICHÝ. Výborne.

TICHÁ. Reimund?

TICHÝ. Prosím.

TICHÁ. A to aj my budeme fajčiť?

TICHÝ. Božechráň. Je to len rezerva. Pre host'a. A ostatné veci, čo som ti zveril?

TICHÁ. Všetko je pripravené. Môžeme začať.

TICHÝ. Chýba host'.

TICHÁ. Host'a si mal zabezpečiť ty.

TICHÝ. Prirodzene, to nie je tvoja chyba. – Žiaľ. Už tu mal byť. Čo sa dá robiť?

TICHÁ. Vyskúšaj zvonec. Či funguje.

TICHÝ. Máš pravdu. Istota je istota. *(odchádza)*

(šramot v predsieni, zaškrípanie dverí, zvonec)

TICHÝ *(vracia sa)*. Zvonec je v poriadku. Zlyhalo niečo iné.

TICHÁ. Organizácia.

TICHÝ. Čo si to dovoľuješ, Irena?!

TICHÁ. Prepáč. Zlyhal host'.

TICHÝ. Neurážaj ho ešte pred príchodom. Trocha si posunieme naspäť hodinky. Aby sa necítil trápne, že mešká.

TICHÁ. Podľa toho, koľko je teraz hodín, by mali deti bdieť.

TICHÝ. Dobrá pripomienka. Zobuď ich, prosím ťa!

TICHÁ *(odchádza)*. Vykonám.

2. VÝSTUP

Tichý, Tichá, Roman a Iveta.

TICHÝ *(roztvára noviny, ticho si pohvizduje)*.

TICHÁ *(prichádza spolu s deťmi)*. Tu sme.

TICHÝ *(skladá noviny)*.

IVETA. Už je ráno?

TICHÁ. Je, či nie je?

TICHÝ. Ale prosím ťa! Si ako to päťročné dieťa.

TICHÁ. Ja sa len spytujem na tvoj názor.

TICHÝ. Nie. Nie je ráno.

ROMAM. Noc. Pravda je noc.

TICHÝ. Romanko! Koľko je hodín?

ROMAN. Je večer.

TICHÝ. Správne. Bystrý chlapec! Na deväť rokov až priveľmi vyspelý.

IVETA. Budeme počúvať rozprávku?

TICHÁ. Mohli by sme, nie?

TICHÝ. Ako by som vám to vysvetlil? Je večer. Ale nie taký... na aký sme zvyknutí. Je to mimoriadny večer. Navrhujem, aby ste sa správali ako vždy podľa mojich rád. Predídeme zbytočným nedorozumeniam.

OSTATNÍ *(zborovo)*. Áno.

TICHÁ. Môžem vyšívvať?

TICHÝ. Nie je to zlá myšlienka. Je to činnosť dôstojná ženy tvojho postavenia. Vyšívaj, drahá.

TICHÁ. Ďakujem.

TICHÝ. Nie je začo. Sadni si do toho druhého kresla.

TICHÁ. Takto si to predstavuješ?

TICHÝ. Hej. Dobre. Vyrovnaj sa trochu. Roman, ty si sadni... ku klavíru. To bude pôsobivé.

ROMAN. Aj noty?

TICHÝ. Áno, noty sú dôležité.

ROMAN. Čo by si si želal?

TICHÝ. Tú poslednú etudu.

TICHÁ. Také pazvuky nie.

TICHÝ. Nie každý rozumie hudobným náležitostiam a docenjuje význam technicky náročných cvičení.

ROMAN. Takže Let komára?

TICHÝ. Áno.

ROMAN. Ale mechanika. Ešte stále je v opravovni.

TICHÝ. Aj mňa to vážne znepokojuje.

ROMAN. Mám sa dotýkať klávesov?

TICHÝ. Nie. Vieš predsa, že sa tým ničia súčiastky vo vnútri nástroja. Som toho názoru, že je to tiež otázka úcty k hudbe. Kde prestáva úcta, tam prestáva všetko.

ROMAN. Chápem, otecko.

TICHÝ. Si nevšedne chápaný. Hraj!

IVETA. A ja môžem ísť spať?

TICHÝ. Ivetka! Sadneš si na malú stoličku a budeš čítať noviny...

IVETA. Ja ešte neviem čítať!

TICHÝ. S tebou sú neprestajne ťažkosti. Pozrieš si obrázkovú publikáciu. *(podáva jej z knižnice farebnú knihu)*

IVETA. Jéj! Ďakujem.

TICHÝ. Fajn. To by sme mali.

TICHÁ. Ticho. Aké krásne ticho.

IVETA. Treba mi cikať!

TICHÝ. Ticho! Vydrž chvíľu. Už viem, ako naložiť s tým tichom. Zaspomíname si na našich drahých zosnulých. Sed'te, len sed'te. Spomeňme si na nich celkom neformálne. Pri práci. *(pauza)* To by sme mali. Mne už zišli na um aj živí. Ivetka! Môžeš ísť.

IVETA *(odchádza).*

TICHÁ. Som šťastná, naozaj šťastná.

TICHÝ. Nebuď sentimentálna. Sme dobrá, usporiadaná rodina. Tak som to zariadil.

(spláchnutie)

IVETA *(prichádza).* Už sóóm.

TICHÝ. Mohla by si nám spestriť čakanie prednesom veršov.

TICHÁ. Ja?

TICHÝ. Ivetka.

IVETA. V teplom slnci marcovom prebudil sa jeden strom. Zakyvotal vetvičkami, vitajteže, starí známi, poďte púčky na konár. Už je jar, už je jar.

TICHÝ. Výborne. Bez chyby.

(zvonec)

TICHÁ. Preboha!

ROMAN. Hurá!

IVETA. Horí?

TICHÝ. Ticho! Zachovajte pokoj a rozvahu. Nadišla veľká chvíľa. Venujte sa svojim úlohám. *(odchádza)*

(nezrozumiteľný hovor z predizby)

TICHÝ Len zachovajte pokoj.

TICHÁ. Stalo sa niečo?

TICHÝ. Nie, práveže sa nič nestalo. *(nenápadne berie zo skrine cigarety – groteskná pohybová etuda – a odchádza)*

TICHÁ. Na raňajky pripravím puding.

IVETA. Bude sa mi snívať o pudingu.

TICHÁ. O ťave, nie?

IVETA. Čo je to oťava?

TICHÁ. Nie oťava, ale ťava.

TICHÝ *(prichádza)*. Ako to hovoríš pred deťmi o pani Miladovej?!

TICHÁ. Nie o nej hovorím. Mám na mysli... Ježišmária, načisto som zmätená.

TICHÝ. Si. Kamila Miladová je nadovšetko príjemná susedka. Bol by som rád, keby ste si to osvojili ako náš spoločný názor.

OSTATNÍ *(zborovo)*. Áno.

TICHÁ. Čo chcela?

TICHÝ. Práve to čo si mala myslí...

ROMAN. Ťavu?

IVETA. Nie Ťavu, puding.

TICHÝ. Čas pokročil...

TICHÁ. Posuňme si dozadu hodinky a zbavíme sa starostí.

TICHÝ. Nie. Uložíme deti spať. To sa nedá donekonečna si zakrývať oči. Teraz si už čestne priznajme, že je toľko hodín, koľko ukazujú naše hodinky. Vzhľadom na mimoriadne okolnosti, najmä s prihliadnutím na to, že dnes večer si líhate už po druhý raz, len stručne pripomeniem obsah rozprávky, ktorú ste si pred krátkym časom vypočuli celú. Dievčatko informuje vlka o celi svojej cesty. Vlk prehltnie babičku a o chvíľu i vnučku. Horár dravca usmrtí a spomínané osoby zachráni pred úplným strávením. Dobrú noc!

DETI *(odchádzajú)*. Dobrú noc!

TICHÁ. Dobrú noc!

TICHÝ. Irenka, kam sa zberáš?

TICHÁ. Tvoje želanie Dobrú noc! som pochopila ako taktnú výzvu.

TICHÝ. Koniec-koncov, súhlasím. Prijatie a návštevu vykonám samostatne. Zbavím sa tak obávaných povinností: zoznamovania, usmerňovania viacčlennej rozpravy a podobne.

TICHÁ. Čo vlastne chcela...

TICHÝ. Tá?

TICHÁ. Tá. Čo chcela?

TICHÝ. Cigarety.

TICHÁ. A ty si jej ich, pravdaže, dal. Našu rezervu.

TICHÝ. A čo som mal urobiť? Zhoršovať susedské vzťahy?

TICHÁ. Susedské vzťahy... So ženskou, čo vedie neusporiadaný život.

TICHÝ. Irenka, ale choď...

TICHÁ *(odchádza)*. Dobrú noc.

3. VÝSTUP

Tichý a Bomba.

(zvonec)

TICHÝ *(odkladá noviny, vstáva z kresla a odchádza do predsiene).*

(nezrozumiteľný hovor z predizby, hlasitý lomoz – niečo spadlo a rozbilo sa)

BOMBA *(prichádza).* Veľmi ma to mrzí, pán kolega.

TICHÝ *(prichádza).* Mňa. Mňa to mrzí. Som veľmi rád, že ste prijali naše pozvanie. Nič si z toho nerobte. Bola to bezcenná vázička.

BOMBA. Všetak to bol čínsky porcelán.

TICHÝ. Kdeže! Alebo žeby! Pochybujem. Bolo to dedičstvo po tete Amálii. To bola celá ona. Falošné zuby, nepravá čínska váza. To sa stáva aj v dobrých rodinách.

BOMBA. Máte to tu pekné! Páči sa mi u vás.

TICHÝ. Sme skromní ľudia. Byť zostal po nebohom strýkovi Jozefovi. Nebol oň záujem. Chápete, je priveľmi náročný na udržiavanie a to dnes nikomu nevyhovuje.

BOMBA. Ó, to ja by som ho využil. A ako!

TICHÝ. Žiaľ, nie je voľný. Musím vás sklamať.

BOMBA. Iste. To bol len povzdych človeka s rušným spoločenským životom.

TICHÝ. Nemyslíte si, že tu nebýva živo. Chovajú sa tu, totiž vychovávajú dve deti. A to nie je zanedbateľné. Potrebujú priestor pre zdravý vývoj.

BOMBA. Samozrejme.

TICHÝ. Nech sa páči. Sadnite si.

BOMBA. A milostivá pani?

TICHÝ. Irenka?

4. VÝSTUP

Tichá a predošlí.

TICHÁ. *(prichádza).* Prosím? Volal si ma, drahý?

TICHÝ. S dovolením, môj priateľ...

TICHÁ. Tušila som.

TICHÝ. Moja manželka.

BOMBA. Vlastná? Hneď som si to myslel. Podobáte sa...

TICHÁ, BOMBA. Teší ma.

BOMBA. Som rád, drahý kolega.

TICHÝ. Drahý?!

BOMBA. Nevysvetľujte si to zle.

TICHÁ. Dáte si kávu?

BOMBA. Ak smiem poprosiť. Obdivujem vás, pani. Cítil som vašu prítomnosť vo všetkej kráse a usporiadanosti vášho príbytku...

TICHÝ. Nemali by ste ľahkomyselne prehliadať môj rozhodujúci podiel na poriadku a celkových výsledkoch dosiahnutých v našej domácnosti. Irenka, buď taká láskavá a priprav tú kávu.

TICHÁ *(odchádza)*. Okamih, prosím.

5. VÝSTUP **Tichý a Bomba.**

TICHÝ. Nebude vám prekážať hudba?

BOMBA. Zbožňujem ju!

TICHÝ. Ako vyrovnaný a istý muž som zámerne nespozoroval dvojzmyselnosť vašej odpovede.

BOMBA. Nerozumiem.

TICHÝ. Nechajme to. Trocha hudby? *(zapína rádio)*
(hlasitá rocková pesnička)

BOMBA. Úžasné. Držíte ktok s dobou.

TICHÝ. Ale, no. *(preladuje na inú stanicu)*
(večerná náladová melódia)

BOMBA. Príma. Senzi, fakt. Super. Keď som bol...

TICHÝ *(skáče mu do reči)*. Goya! *(ukazuje na obraz)*

BOMBA *(prizerá sa zblížša)*. Neuveriteľné! On vás fotografoval na svadbe?

TICHÝ. Totiž. Tu. *(ukazuje na iné miesto)*

BOMBA. Ach tak. Skvelé!

TICHÝ. Tento človek vniesol do storočí zmätok a dejiny umenia zmenil na nezmysel. Páči sa vám?

BOMBA. Majstrovské dielo. Ináč ako vravíte: zmätok a nezmysel.

TICHÝ. Nemám na mysli tvorivý neporiadok, ale veľkosť jeho ducha.

BOMBA. Áno, vo sfére duchov pretrvávajú určité nejasnosti, ale problémov ubúda už aj v tejto oblasti.

TICHÝ. Chcel som vyzdvihnúť...

BOMBA. Pomôžem vám.

TICHÝ. Umelecký prínos.

BOMBA. Umelecký prínos samozrejme nie...

TICHÝ. Umelecký prínos áno.

BOMBA. Áno, áno.

TICHÝ. Ten je nesporný.

BOMBA. Áno. Nesporný. Majstrovské dielo.

TICHÝ. Reprodukcia. Žiaľ, len reprodukcia.

BOMBA. Lenže ako živá...

6. VÝSTUP

Tichá a predošlí.

TICHÁ. *(prichádza)*. Káva, nech sa páči!

BOMBA. Tá vôňa!

TICHÝ. Nevidí sa vám to byť trochu nevhodné?

BOMBA. Čo máte na mysli?

TICHÝ. Tú vôňu.

BOMBA. Naopak, je božská. Tá vôňa.

TICHÝ. Prepáčte, ale nezdá sa vám to vaše vzdychanie priveľmi intímne?!

BOMBA. Ja svoje city netajím. Rozvoniava naozaj opojne. Káva, samozrejme.

TICHÝ. Len aby.

BOMBA. Krásny podnos. Dovolíte? Zahryznem do neho.

TICHÝ. Poslúžte si. Ako doma. – Striebro. Zaručenene pravé. Má to aj historickú a zberateľskú cenu.

BOMBA. Nádherný kúsok.

TICHÁ. Dedičstvo po strýkovi Jozefovi. Vďačíme mu za veľa.

BOMBA. Ani nie tak jemu, ako jeho skonu, všakže?

TICHÝ. Dáte si koňak alebo whisky?

TICHÁ, BOMBA (*zborovo*). Koňak.

TICHÝ. Správne. Rozhodnosť som si vždy cenil.

BOMBA. Vedieť si vybrať je základ, na ktorom sa dá stavať.

TICHÁ. Najlepšie je súhlasiť.

BOMBA. S tým treba bezvýhradne súhlasiť.

TICHÝ. Áno, bezvýhradne súhlasiť je vrchol.

BOMBA. Plne s vami súhlasím. Neprekonateľný vrchol. Ďalej sa už prosto nedá ísť. Ďalej už nič nie je. Cigaretu? (*odrazu vytáhuje škatuľku cigariet*)

TICHÁ. Panebože, ja som to tušila.

TICHÝ. Irenka, rozvahu. Vy si pokojne zapáľte, pán kolega. My ďakujeme.

BOMBA (*zapaľuje si cigaretu a nahlas fúka dym*). Stalo sa vám niečo, milostivá pani?

TICHÁ (*záchvat kašľa*).

TICHÝ (*jej*). Spamätaj sa, ty koza sprostá! (*jemu*) O nič nejdem pán kolega. To je maličkosť.

BOMBA (*fúka dym*). Nemá tuberkulózu?

TICHÝ. Kedy si bola naposledy na röntgene?

TICHÁ *(preháha kašel)*. Nevie. Nepamätám sa. Bolo to dávno. V pondelok zájdem k lekárke.

BOMBA. Len aby už nebolo neskoro.

TICHÝ. Vzmuž sa!

TICHÁ *(odkašle si)*. Závidím vám. To fajčenie. Je v tom toľko mužnosti.

TICHÝ. Ovládni sa.

BOMBA. Nechajte ju. Aspoň sa dozviete, čo v nej je.

TICHÝ *(skáče mu do reči)*. O tom ja nechcem nič vedieť. Ja už mám všetkého dost.

TICHÁ. Áno, nemôžeme sa sťažovať na nedostatok ničoho. Všetkého máme dost.

TICHÝ. Sťažovať – to sa naozaj nemôžeme. Kam by sme prišli, keby sa kde-kto sústavne na niečo sťažoval? Takýmto pokusom treba zabrániť hneď v zárodku.

BOMBA *(s cigaretou v ústach)*. Pokiaľ ide o mňa, ja vám verím. Mňa o tom netreba presviedčať. Ale sú tu aj iní.

TICHÝ. Nehovorte o tom nikomu. Viete, akí sú dnes ľudia.

BOMBA *(nahlas fúka dym)*. To teda viem.

TICHÁ. Budú nám závidieť.

BOMBA. Nebojte sa. Ani slovo. Ani šéfovi. Všetko popriem, ak to bude potrebné. Aj to, že sme sa tu dnes zišli. Dával som si pozor. Nik ma nesledoval.

TICHÁ. To je dobrá správa. A je to od vás mimoriadne šľachetné.

BOMBA. Že ma nikto nesledoval?

TICHÝ. Nie, asi to druhé, však drahá?

TICHÁ. Isteže, druhé. Vy nemáte nijaké rodinné záväzky. Vy si to môžete dovoliť. Tie druhé.

TICHÝ. Je to vaša súkromná vec. Nikoho do toho nič nie je.

BOMBA. Ani vás.

TICHÁ. My – myslím, že môžem hovoriť za nás oboch – vám nič nezazlievame. Naopak sme radi, že ste prijali naše pozvanie.

BOMBA. To ja som rád, že ma konečne niekto pozval. Viete, bez pozvania je to zväčša trápne. Niekedy dokonca domáci už spia.

TICHÝ. Aj my sa vám musíme priznať.

BOMBA *(ďalšia cigareta)*. Zostane to medzi nami. Budem mlčať ako hrob.

TICHÁ. Ste prvá...

BOMBA. Azda prvý...

TICHÁ. Prvá...

BOMBA. Určite sa mýlite. Veď sa na mňa pozrite. *(vstane a začína si rozopínať nohavice)*

TICHÁ. Prvá...

TICHÝ. Skutočne ste naša prvá návšteva.

TICHÁ. Na tom sa nedá nič zmeniť. Ste prvá...

TICHÝ. Prisahám, že vraví pravdu.

BOMBA *(upokojí sa, zapína si nohavice a sadá si)*. Žasnem, ako vám to klope. Kto vie, ten vie; kto nie, nech drie.

TICHÝ. To je od vás? To ste vymysleli?

BOMBA. Ále, za dlhých zimných večerov, keď som bol...

TICHÁ. Sám. Opustený. V cudzom svete.

BOMBA. Ako to viete, milostivá pani?

TICHÝ. No, no, upokojte sa, vy dvaja. Máme toho ešte pred sebou priveľa.

BOMBA. Priveľa a naddlho.

TICHÁ. A naddlho...

BOMBA. Máte pravdu, na zdravie! *(dvíha pohár)*

TICHÝ. Na šťastie a radosť a...

TICHÁ. Na zdravie!

VŠETCI *(pripíjajú si).*
(zvonivé štrnganie)

TICHÁ *(vypije pohár na jeden dúšok a razom spítá hrdelným hlasom zanôti).*
V Hodonínééé!

BOMBA. Skvelý nápoj. Príma. Senzi, fakt. Super. Keď som bol...

TICHÝ. Ujde to.

TICHÁ *(b'aboce).* Nie je najhorší. Nalej ešte! *(spieva)* Hrom ti do matere, naléééj!

TICHÝ *(nalieva).* Nech sa páči.

BOMBA *(vyfúkne dym a krčí prázdnu škatuľku).* Fíha. To bola posledná cigareta. Tuším som to dnes trochu prehnal. S tým fajčením.

TICHÁ. Vypime si.

VŠETCI *(pripíjajú si).*
(zvonivé štrnganie)

TICHÁ *(vyleje do seba obsah pohára a spieva).* V Hodonínééé!

TICHÝ. To je maličkosť, pán kolega. Hneď vám skočím pre cigarety.

BOMBA. Už je neskoro. Obchody sú zavreté.

TICHÁ. Nalej ešte! *(spieva)* Hrom ti do matere, naléééj!

TICHÝ *(nalieva).* Prosím.

BOMBA. Musím sa zaobísť bez tabaku.

VŠETCI *(pripíjajú si).*
(zvonivé štrnganie)

TICHÁ *(prevráti so seba pohár, nezrozumiteľne b'aboce, posediačky zaspáva, mierne odfukuje a pochrapkáva, zavše zo spánku čosi zamrmle).*

TICHÝ. Naozaj to pre mňa nič nie je. Zájdem vám po fajčivo k susedke.

TICHÁ *(niečo b'aboce).*

BOMBA. Už sa to vážne nehodí. Je pokročilá hodina. Všetci slušní ľudia už spia. Nie sme v Las Vegas. Bohužiaľ.

TICHÝ. Nerobte si starosti. Susedka je trocha výstredná. Život sa u nej o tomto čase iba začína.

BOMBA. Poviem vám, to sú dnes ľudia.

TICHÝ. Škoda reči. Ved' viete, ako to chodí...

BOMBA. Dačo som počul, keď som bol...

TICHÝ. Čo vám budem hovoriť... Neverili by ste vlastným očiam.

BOMBA. Nevravte, teda vravte. Už ste u nej niekedy boli?

TICHÝ. No, takto neskoro už zvyčajne nocujeme. Alebo si v posteli s tu prítomnou... čítame.

BOMBA. Zaujímavé, pokračujte.

TICHÝ. Ale aj uveriť vlastným ušiam je neraz dosť ťažké.

BOMBA. Nedajte sa rušiť.

TICHÝ. Skrátka, schádza sa tam spoločnosť – ako v Monte Carlo.

BOMBA. A čo jej manžel.

TICHÝ. Boháč. Po smrti.

BOMBA. Boháč po smrti?

TICHÝ. Boháč bol pred smrťou, teraz je po smrti.

BOMBA. Skvelé. Totiž chudák. Čo sa mu prihodilo?

TICHÝ. Prepil si pečeň, neskôr aj mozog. Alebo naopak? A potom ho zrazilo auto. Nešťastná náhoda.

BOMBA. Smutné. To sa boháčom občas stáva. Ale majetok... Nerepil všetko. Takto... Nestihol. Zvýšilo dačo.

TICHÝ. To teda hej. Byt plný...

BOMBA. Psst.

TICHÝ. Však to poznáte.

BOMBA. Z počutia, keď som bol... Ale rád by som to skúsil na vlastnej koži.

TICHÝ. Nuž, kto by nie?

BOMBA. Inak slobodná?

TICHÝ. Vdova.

BOMBA. Ale inak slobodná...?

TICHÝ. Veľmi slobodná.

BOMBA. Veľmi dobre. Príma. Senzi, fakt. Super. V tom prípade nemám nič proti tomu, aby ste tam zašli. Pozrieť sa. Na tie cigarety.

TICHÁ *(dačo bľaboce).*

TICHÝ. Ospravedlňte ma na chvíľu, prosím. Manželka vás zatiaľ zabaví. *(odchádza)*

TICHÁ *(na chvíľu sa zo spánku rozbľaboce).*

DRUHÉ DEJSTVO

Noc – u Miladovej.

(plazivá hudba, zvonec)

1. VÝSTUP

Miladová a Tichý.

MILADOVÁ *(prichádza nahá). Áno, už idem. Hneď to bude. (potáca sa, usiluje sa tancovať a pospevuje si spolu s plazivou hudbou, nesie si so sebou nejaké časti odevu, iné nachádza porozhadzované na rozličných miestach a postupne sa oblieka – opačný striptíz – keď je kompletne oblečená, otvára vchodové dvere). Á to ste vy, Reimund! No to je skvelé! Idete ako na zavolanie. Nech sa páči! Mám tu menšiu spoločnosť.*

TICHÝ. Nehnevajte sa, pani Miladová! Nerád vás vyrušujem, ale...

MILADOVÁ. Nechajte si tie rečičky a podťte dnu.

2. VÝSTUP

Lang, Puchor a predošlí.

MILADOVÁ. Páni, čerti priniesli tohto báječného muža. Je to môj úžasný sused pán Reimund Tichý.

TICHÝ. Dobrý večer, vážení!

MILADOVÁ. No len podťte, podťte, čo stojíte... Dovolíš, Otík, zoznámim ťa.

LANG *(jej)*. Nehovor mi Otík, ty ťava! *(jemu)* Otto Lang. *(jej)* Tuším sa ochladilo. Odrazu si voľajaká naobliekaná. Je ti zima?

TICHÝ *(jemu)*. Tichý! Je to pre mňa veľká česť.

PUCHOR. Css...

TICHÝ. Dočítal som sa dnes v periodickej tlači, pán Lang, že...

LANG. To nestojí za zmienku.

PUCHOR. Ja som obyčajný človek. Ďuro Puchor. Stačí?

TICHÝ. Tak to ma teší dvojnásobne.

LANG. Vy ste veľmi chytrý, pane. Ja vám to môžem povedať.

TICHÝ. Vy určite.

PUCHOR. Nemusíte sa báť. Sme tu medzi svojimi.

LANG. Nebuďme takí oficiálni. Potykajme si. *(podáva mu pohár)*

PUCHOR. Zaspievame si?

VŠETCI *(pripíjajú si).*

(štrngnutie)

TICHÝ. Čo sa mňa týka, ja som bežný daňový...

PUCHOR. Podvodník... Nie – poplatník.

TICHÝ. Áno, z mojich daní platia celú štátnu sprácu.

LANG. Celú? Z tvojich?

PUCHOR. Kto by to naňho povedal.

MILADOVÁ. Nebuďte nesvoj. Sadnite si.

TICHÝ. Milostivá pani...

MILADOVÁ. Ale Reimund. To je od vás veľmi milé, že ste ma prišli pozrieť. Čakala som na to osem rokov. Už som prestávala dúfať.

TICHÝ. Viete, prišiel som kvôli... *(naťahuje sa za cigaretami na stolíku)*

MILADOVÁ. Zapálite si?

TICHÝ. Ďakujem, nefajčím.

MILADOVÁ. Chceli ste mi niečo...?

TICHÝ. No...

MILADOVÁ. Ja viem. Na všetko potrebujete zdôvodnenie. Vy ste ako môj nebohý manžel.

(zvonivé chvenie lustra)

TICHÝ. Trasie sa vám krištáľový luster.

LANG. Bliká.

PUCHOR. To bude búrka!

MILADOVÁ. Nie, to je môj manžel.

(luster)

MILADOVÁ. Si tu?

(luster)

TICHÝ. To nie je možné.

PUCHOR. Ja som to tušil.

LANG. Fantastické, to som ešte nevidel ani nezažil. A ja som už zažil všeličo.

PUCHOR. Koľko je hodín?

TICHÝ. Zachovajte pokoj. Preberieme si to v neformálnej diskusii. Ja budem predseda.

MILADOVÁ. Reimund, ste úžasný, ale to je len môj nebohý manžel.

(luster)

TICHÝ. Čo tu chce?

MILADOVÁ. Neberte to tak.

LANG *(pije)*. Je niečo medzi nebom a zemou, pán Tichý.

TICHÝ. Čo tu robí? Platí vodné a stočné? Je prihlásený na domovej správe?

PUCHOR. Je to duch a basta. Nepoužíva kúpeľňu ani oné.

MILADOVÁ. Môj manžel nám chce len niečo povedať.

(luster)

PUCHOR. Ja sa poondím. Otto, kukaj na to...

MILADOVÁ. Ďurko, neruš ho.

PUCHOR. Drž hubu.

MILADOVÁ. Takto sa zhováraš s dámou?

PUCHOR. S dámou nie, s tebou.

MILADOVÁ. Počuli ste, páni? Povedal, že nie som dáma, hovädo!

(luster)

TICHÝ. Dobre by bolo rozdať nejaké listky. Každý napíše svoje otázky do dialógu s nebožtíkom a ja to budem celé riadiť.

MILADOVÁ. Ja som za.

LANG. Mňa by zaujímalo, dáma a páni...

TICHÝ. Len nijaké výstrednosti. Ešte nevieme, na čom sme.

PUCHOR. Jemu šibe.

MILADOVÁ. Ďuro, nerob problémy.

PUCHOR. Zaspievame si?

LANG. Môžem aj ja?

TICHÝ. Čakám na otázky pre nebožtíka!

MILADOVÁ. Už sa pýtali, nie?

(luster)

MILADOVÁ. Zdá sa, že súhlasí.

TICHÝ. Ale s čím?

PUCHOR. Na tom predsa nezáleží. Hlavne, že nie je proti.

LANG. Ja nehovorím ani tak ani tak, ale na moje slová dôjde.

TICHÝ. A ona?

MILADOVÁ. Ja som sa pýtala.

TICHÝ. Čo?

MILADOVÁ. Odpovedať má môj nebohý manžel?

(luster naliehavo zabliká a zhasne)

MILADOVÁ. Hurá!

LANG. Už to nemohol počúvať.

PUCHOR. Kde máš žiarovku, Kamila?

MILADOVÁ. Tu.

PUCHOR. Aha.

MILADOVÁ. Au.

(ohlušujúci rachot, niečo poriadne spadlo)

MILADOVÁ. Ďurko! Žiješ?

PUCHOR. Neviem.

MILADOVÁ. To bola moja.

TICHÝ. Naozaj?

LANG. Iste.

PUCHOR. Čo ty o tom môžeš vedieť?

LANG. Svoje.

(ďalší lomoz – odrazu nastáva svetlo)

PUCHOR: A je to.

TICHÝ. Ja vidím.

MILADOVÁ *(tlieska)*. Ďuro Puchor je muž činu.

LANG. Hovorí sa mužčina.

TICHÝ. Pre dnešok by to hádam stačilo. Prišiel som iba kvôli... *(naťahuje sa za cigaretami na stolíku)*

MILADOVÁ. Chcete si zapáliť, Reimund? Otík, podaj sem tie cigarety.

LANG. Nehovor mi Otík, ty ťava.

TICHÝ. Nevohorte mu Otík, vy ťava!

PUCHOR. Jemu šibe.

MILADOVÁ. Dobre, dobre, Ďuro, už sme to počuli. Reimund, ste tu jediný muž.

PUCHOR, LANG *(zborovo)*. No dovoľ! Tu sa končí všetko.

TICHÝ. Ako pre koho.

MILADOVÁ. Správne.

TICHÝ. Navrhujem, páni...

LANG. Pokiaľ ide i mňa, ja nie som proti. Nikdy.

PUCHOR. V tom prípade som aj ja jednohlasne za.

TICHÝ. Chcel som navrhnúť, aby sme sa rozlúčili.

PUCHOR, LANG *(zborovo)*. Rozlúčili?

TICHÝ. Najvyšší čas.

LANG. To si si mohol odpustiť.

MILADOVÁ. Ale ja by som mu to neodpustila.

PUCHOR, LANG. No teda... *(odchádzajú)*
(zabuchnutie dverí)

TICHÝ. Čo je s tými dverami?

MILADOVÁ. To bude asi prievan.

TICHÝ. Čo teraz?

MILADOVÁ. To závisí od vás.

TICHÝ. A vy?

MILADOVÁ. Čože už ja. Ja som vždy za. Ved' viete – čo si počne osamelá žena. Večne sama.

TICHÝ. O tom náhodou dačo viem.

MILADOVÁ. Tak si to nechajte pre seba. *(rozopína sa, počas nasledujúceho dialógu sa postupne vyzlečie donaha)*

TICHÝ. Čo to má znamenať? Chcel som iba... Kde sú cigarety?

MILADOVÁ. Môžem vás ponúknuť? *(podáva mu ich)*

TICHÝ. Ďakujem, nefajčím, ale zoberiem si celú škatuľku... *(náhlivo si ju strčí do vrečka)*

MILADOVÁ. Škatuľku?

TICHÝ. S ťavou.

MILADOVÁ. S obrázkom ťavy.

MILADOVÁ. Nevedela som, že sa zaujímate o výtvarné umenie.

TICHÝ. Ani ja. Na dobré obrazy nemám a zlé mi netreba.

MILADOVÁ. Práve tak ako dobré.

TICHÝ. Niet nad kvalitnú reprodukciu.

MILADOVÁ. Obraz by mal predovšetkým niečo povedať.

TICHÝ. Komu?

MILADOVÁ. Nie komu, ale čo.

TICHÝ. Alečo!

MILADOVÁ. Časom zistíte, že zmysel majú iba zmyselné obrazy.

TICHÝ. Ako sa to vezme.

MILADOVÁ. Takto. *(položí si jeho ruku na svoje obnažené prsia)*

TICHÝ. Kamila! Čo to robíte? Strašne vám bije srdce. Naozaj už musím ísť. Mám už, čo som chcel.

MILADOVÁ. Viem. Nehovorme o tom. Tak je to krajšie.

TICHÝ. Áno, ale keď...

MILADOVÁ. Čoho sa bojíte, Reimund?

TICHÝ. To sa vám bojím aj povedať.

MILADOVÁ. Len do toho...

TICHÝ. Mám už, čo som chcel!

MILADOVÁ. Tak rýchlo?

TICHÝ. Vám sa to zdá rýchlo?

MILADOVÁ. Vám nie?

TICHÝ. To je vec názoru.

MILADOVÁ. Iste. Podľa mňa to nestálo za námahu.

TICHÝ. Asi máte pravdu. *(vyberá z vrečka cigaretovú škatuľku a prezerá si ju)*
V škatuľke toho veľa nezostalo.

MILADOVÁ. Vy hovädo! Idiot! Vypadnite!

TICHÝ. Áno, prosím, mlostivá pani. Hneď to bude. Tešilo ma. Dobrú noc!
(*odchádza*)

(*buchnutie dveri*)

MILADOVÁ (*do publika*). Čo čumíte? Ešte ste nevideli škatuľku?

TRETIE DEJSTVO

Večer – u Tichých.

(zvonec)

1. VÝSTUP

Bomba a Tichý.

BOMBA *(prichádza, povizduje si a otára vchodové dvere).* Dobrý večer! Vitajte. Nech sa páči! Poďte ďalej!

TICHÝ *(neverí vlastným ušiam, zakrúti sa mu hlava, zapotáca sa, chce sa oprieť a prevrhne čínsku vázu v hale).*

(hlasitý lomoz)

TICHÝ. Veľmi ma to mrzí, pán kolega.

BOMBA. Mňa. Mňa to mrzí. Som veľmi rád, že ste prijali naše pozvanie. Nič si z toho nerobte. Bola to bezcenná vázička.

TICHÝ. Však to bol čínsky porcelán.

BOMBA. Kdeže! Alebo žeby! Pochybujem. Bolo to dedičstvo po tete Amálii. To bola celá ona. Falošné zuby, nepravá čínska váza. To sa stáva aj v dobrých rodinách.

TICHÝ. Máte to tu pekné! Páči sa mi u vás.

BOMBA. Sme skromní ľudia. Byt zostal po nebohom strýkovi Jozefovi. Nebol oň záujem. Chápete, je priveľmi náročný na udržiavanie a to dnes nikomu nevyhovuje.

TICHÝ. Ó, to ja by som ho využil. A ako!

BOMBA. Žiaľ, nie je voľný. Musím vás sklamať.

TICHÝ. Iste. To bol len povzdych človeka s rušným spoločenským životom.

BOMBA. Nemyslíte si, že tu nebýva živo. Chovajú sa tu, totiž vychovávajú dve deti. A to nie zanedbateľné. Potrebujú priestor pre zdravý vývoj.

TICHÝ. Samozrejme.

BOMBA. Nech sa páči. Sadnite si.

TICHÝ. A milostivá pani?

BOMBA. Irenka?

2. VÝSTUP

Tichá a predošlí.

- TICHÁ. *(prichádza)*. Prosím? Volal si ma, drahý?
- BOMBA. S dovolením, môj priateľ...
- TICHÁ. Tušila som.
- BOMBA. Moja manželka.
- TICHÝ. Vlastná? Hneď som si to myslel. Podobáte sa...
- TICHÁ, TICHÝ. Teší ma.
- TICHÝ. Som rád, drahý kolega.
- BOMBA. Drahý?!
- TICHÝ. Nevysvetľujte si to zle.
- TICHÁ. Dáte si kávu?
- TICHÝ. Ak smiem poprosiť. Obdivujem vás, pani. Cítil som vašu prítomnosť vo všetkej kráse a usporiadanosti vášho príbytku...
- BOMBA. Nemali by ste ľahkomyselne prehliadať môj rozhodujúci podiel na poriadku a celkových výsledkoch dosiahnutých v našej domácnosti. Irenka, buď taká láskavá a priprav tú kávu.
- TICHÁ *(odchádza)*. Okamih, prosím.

3. VÝSTUP

Bomba a Tichý.

- BOMBA. Nebude vám prekážať hudba?
- TICHÝ. Zbožňujem ju!
- BOMBA. Ako vyrovnaný a istý muž som zámerne nespozoroval dvojzmyselnosť vašej odpovede.
- TICHÝ. Nerozumiem.
- BOMBA. Nechajme to. Trocha hudby? *(zapína rádio)*
- (hlasitá rocková pesnička)*

TICHÝ. Úžasné. Držíte ktok s dobou.

BOMBA. Ale, no. *(preladuje na inú stanicu)*
(večerná náladová melódia)

TICHÝ. Príma. Senzi, fakt. Super. Keď som bol...

BOMBA *(skáče mu do reči)*. Goya! *(ukazuje na obraz)*

TICHÝ *(prizerá sa zblížša)*. Neuveriteľné! On vás fotografoval na svadbe?

BOMBA. Totiž. Tu. *(ukazuje na iné miesto)*

TICHÝ. Ach tak. Skvelé!

BOMBA. Tento človek vniesol do storočí zmätok a dejiny umenia zmenil na nezmysel. Páči sa vám?

TICHÝ. Majstrovské dielo. Ináč ako vravíte: zmätok a nezmysel.

BOMBA. Nemám na mysli tvorivý neporiadok, ale veľkosť jeho ducha.

TICHÝ. Áno, vo sfére duchov pretrvávajú určité nejasnosti, ale problémov ubúda už aj v tejto oblasti.

BOMBA. Chcel som vyzdvihnúť...

TICHÝ. Pomôžem vám.

BOMBA. Umelecký prínos.

TICHÝ. Umelecký prínos samozrejme nie...

BOMBA. Umelecký prínos áno.

TICHÝ. Áno, áno.

BOMBA. Ten je nesporný.

TICHÝ. Áno. Nesporný. Majstrovské dielo.

BOMBA. Reprodukcia. Žiaľ, len reprodukcia.

TICHÝ. Lenže ako živá...

4. VÝSTUP **Tichá a predošlí.**

TICHÁ. *(prichádza)*. Káva, nech sa páči!

TICHÝ. Tá vôňa!

BOMBA. Nevidí sa vám to byť trocha nevhodné?

TICHÝ. Čo máte na mysli?

BOMBA. Tú vôňu.

TICHÝ. Naopak, je božská. Tá vôňa.

BOMBA. Prepáčte, ale nezdá sa vám to vaše vzdychanie priveľmi intímne?!

TICHÝ. Ja svoje city netajím. Rozvoniava naozaj opojne. Káva, samozrejme.

BOMBA. Len aby.

TICHÝ. Krásny podnos. Dovolíte? Zahryznem do neho.

BOMBA. Poslúžte si. Ako doma. – Striebro. Zaručenene pravé. Má to aj historickú a zberateľskú cenu.

TICHÝ. Nádherný kúsok.

TICHÁ. Dedičstvo po strýkovi Jozefovi. Vďačíme mu za veľa.

TICHÝ. Ani nie tak jem, ako jeho skonu, všakže?

BOMBA. Dáte si koňak alebo whisky?

TICHÁ, TICHÝ *(zborovo)*. Koňak.

BOMBA. Správne. Rozhodnosť som si vždy cenil.

TICHÝ. Vedieť si vybrať je základ, na ktorom sa dá stavať.

TICHÁ. Najlepšie je súhlasiť.

TICHÝ. S tým treba bezvýhradne súhlasiť.

BOMBA. Áno, bezvýhradne súhlasiť je vrchol.

TICHÝ. Plne s vami súhlasím. Neprekonateľný vrchol. Ďalej sa už prosto nedá ísť. Ďalej už nič nie je. Cigaretu? *(odrazu vytáhuje škatulku cigariet)*

TICHÁ. Panebože, ja som to tušila.

BOMBA. Irenka, rozvahu. Vy si pokojne zapáľte, pán kolega. My ďakujeme.

TICHÝ *(zapaľuje si cigaretu a nahlas fúka dym)*. Stalo sa vám niečo, milostivá pani?

TICHÁ *(záchvat kašľa)*.

BOMBA *(jej)*. Spamätaj sa, ty koza sprostá! *(jemu)* O nič nejdem pán kolega. To je maličkosť.

TICHÝ *(fúka dym)*. Nemá tuberkulózu?

BOMBA. Kedy si bola naposledy na röntgene?

TICHÁ *(premáha kašeľ)*. Nevie. Nepamätám sa. Bolo to dávno. V pondelok zájdem k lekárke.

TICHÝ. Len aby už nebolo neskoro.

BOMBA. Vzmuž sa!

TICHÁ *(odkašle si)*. Závidím vám. To fajčenie. Je v tom toľko mužnosti.

BOMBA. Ovládni sa!

TICHÝ. Nechajte ju. Aspoň sa dozviete, čo v nej je.

BOMBA *(skáče mu do reči)*. O tom ja nechcem nič vedieť. Ja už mám všetkého dosť.

TICHÁ. Áno, nemôžeme sa sťažovať na nedostatok ničoho. Všetkého máme dosť.

BOMBA. Sťažovať – to sa naozaj nemôžeme. Kam by sme prišli, keby sa kde-kto sústavne na niečo sťažoval? Takýmto pokusom treba zabrániť hneď v zárodku.

TICHÝ *(zadúša sa cigaretou)*. Pokiaľ ide o mňa, ja vám verím. Mňa o tom netreba presviedčať. Ale sú tu aj iní.

BOMBA. Nehovorte o tom nikomu. Viete, akí sú dnes ľudia.

TICHÝ *(nahlas fúka dym)*. To teda viem.

TICHÁ. Budú nám závidieť.

TICHÝ. Nebojte sa. Ani slovo. Ani šéfovi. Všetko popriem, ak to bude potrebné. Aj to, že sme sa tu dnes zišli. Dával som si pozor. Nik ma nesledoval.

TICHÁ. To je dobrá správa. A je to od vás mimoriadne šľachetné.

TICHÝ. Že ma nikto nesledoval?

BOMBA. Nie, asi to druhé, však drahá?

TICHÁ. Isteže, druhé. Vy nemáte nijaké rodinné záväzky. Vy si to môžete dovoliť. Tie druhé.

BOMBA. Je to vaša súkromná vec. Nikoho do toho nič nie je.

TICHÝ. Ani vás.

TICHÁ. My – myslím, že môžem hovoriť za nás oboch – vám nič nezazlievame. Naopak sme radi, že ste prijali naše pozvanie.

TICHÝ. To ja som rád, že ma konečne niekto pozval. Viete, bez pozvania je to zväčša trápne. Niekedy dokonca domáci už spia.

BOMBA. Aj my sa vám musíme priznať.

TICHÝ *(ďalšia cigareta)*. Zostane to medzi nami. Budem mlčať ako hrob.

TICHÁ. Ste prvá...

TICHÝ. Azda prvý...

TICHÁ. Prvá...

TICHÝ. Určite sa mýlite. Veď sa na mňa pozrite. *(vstane a začína si rozopínať nohavice)*

TICHÁ. Prvá...

BOMBA. Skutočne ste naša prvá návšteva.

TICHÁ. Na tom sa nedá nič zmeniť. Ste prvá...

BOMBA. Prisahám, že vraví pravdu.

TICHÝ *(upokojí sa, zapína si nohavice a sadá si)*. Žasnem, ako vám to klape. Kto vie, ten vie; kto nie, nech drie.

BOMBA. To je od vás? To ste vymysleli?

TICHÝ. Ále, za dlhých zimných večerov, keď som bol...

TICHÁ. Sám. Opustený. V cudzom svete.

TICHÝ. Ako to viete, milostivá pani?

BOMBA. No, no, upokojte sa, vy dvaja. Máme toho ešte pred sebou priveľa.

TICHÝ. Priveľa a naddho.

TICHÁ. A naddho...

TICHÝ. Máte pravdu, na zdravie! (*dviha pohár*)

BOMBA. Na šťastie a radosť a...

TICHÁ. Na zdravie!

VŠETCI (*pripíjajú si*).

(*zvonivé štrnganie*)

TICHÁ (*vypije pohár na jeden dúšok a razom spítá hrdelným hlasom zanôti*).
V Hodonínééé!

TICHÝ. Skvelý nápoj. Prima. Senzi, fakt. Super. Keď som bol...

BOMBA. Ujde to.

TICHÁ (*blaboce*). Nie je najhorší. Nalej ešte! (*spieva*) Hrom ti do matere,
naléééj!

BOMBA (*nalieva*). Nech sa páči.

TICHÝ (*vyfúkne dym a krčí prázdnu škatuľku*). Fíha. To bola posledná cigareta.
Tuším som to dnes trochu prehnal. S tým fajčením.

TICHÁ. Vypime si.

VŠETCI (*pripíjajú si*).

(*zvonivé štrnganie*)

TICHÁ (*vyleje do seba obsah pohára a spieva*). V Hodonínééé!

BOMBA. To je maličkosť, pán kolega. Hneď vám skočím pre cigarety.

TICHÝ. Už je neskoro. Obchody sú zavreté.

TICHÁ. Nalej ešte! (*spieva*) Hrom ti do matere, naléééj!

BOMBA (*nalieva*). Prosím.

TICHÝ. Musím sa zaobísť bez tabaku.

VŠETCI (*pripíjajú si*).

(zvonivé štrnganie)

- TICHÁ *(prevráti so seba pohár, nezrozumiteľne bľaboce, posediačky zaspáva, mierne odfukuje a pochrapkáva, zavše zo spánku čosi zamrmle).*
- BOMBA. Naozaj to pre mňa nič nie je. Zájdem vám po fajčivo k susedke.
- TICHÁ *(niečo bľaboce).*
- TICHÝ. Už sa to vážne nehodí. Je pokročilá hodina. Všetci slušní ľudia už spia. Nie sme v Las Vegas. Bohužiaľ.
- BOMBA. Nerobte si starosti. Susedka je trocha výstredná. Život sa u nej o tomto čase iba začína.
- TICHÝ. Poviem vám, to sú dnes ľudia.
- BOMBA. Škoda reči. Ved' viete, ako to chodí...
- TICHÝ. Dačo som počul, keď som bol...
- BOMBA. Čo vám budem hovoriť... Neverili by ste vlastným očiam.
- TICHÝ. Nevravte, teda vravte. Už ste u nej niekedy boli?
- BOMBA. No, takto neskoro už zvyčajne nocujeme. Alebo si v posteli s tu prítomnou... čítame.
- TICHÝ. Zaujímavé, pokračujte.
- BOMBA. Ale aj uveriť vlastným ušiam je neraz dosť ťažké.
- TICHÝ. Nedajte sa rušiť.
- BOMBA. Skrátka, schádza sa tam spoločnosť – ako v Monte Carlo.
- TICHÝ. A čo jej manžel.
- BOMBA. Boháč. Po smrti.
- TICHÝ. Boháč po smrti?
- BOMBA. Boháč bol pred smrťou, teraz je po smrti.
- TICHÝ. Skvelé. Totiž chudák. Čo sa mu prihodilo?
- BOMBA. Prepil si pečenn, neskôr aj mozog. Alebo naopak? A potom ho zrazilo auto. Nešťastná náhoda.

TICHÝ. Smutné. To sa boháčom občas stáva. Ale majetok... Neprepil všetko. Takto... Nestihol. Zvýšilo dačo.

BOMBA. To teda hej. Byt plný...

TICHÝ. Psst.

BOMBA. Však to poznáte.

TICHÝ. Z počutia, keď som bol... Ale rád by som to skúsil na vlastnej koži.

BOMBA. Nuž, kto by nie?

TICHÝ. Inak slobodná?

BOMBA. Vdova.

TICHÝ. Ale inak slobodná...?

BOMBA. Veľmi slobodná.

TICHÝ. Veľmi dobre. Príma. Senzi, fakt. Super. V tom prípade nemám nič proti tomu, aby ste tam zašli. Pozriete sa. Na tie cigarety.

TICHÁ *(dačo bľaboce).*

BOMBA. Ospravedlňte ma na chvíľu, prosím. Manželka vás zatiaľ zabaví. *(odchádza)*

TICHÁ *(na chvíľu sa zo spánku rozbľaboce).*

TICHÝ. Iste! Iste! Tak už choďte.

(zabuchnutie dverí)

TICHÝ *(vybieha do predsieni).*

(zúrivé zamykanie)

TICHÝ *(vracia sa do miestnosti a nahlas sa rehoce).*

(naliehavé zvonenie)

TICHÁ *(triezvo vyskakuje na rovné nohy). Čo sa stalo?*

TICHÝ. Nič.

(naliehavé zvonenie)

TICHÁ. Čo je to, Reimund?

TICHÝ *(sucho)*. Zvonec, Irena.

TICHÁ *(slabikuje)*. Zvo-nec...?

TICHÝ. Áno. Zajtra ho odmontujem.

(naliehavé zvonenie, záverečná hudba)

KONIEC

Pavol Janík
MATURITNÝ OBLEK
(Veselá tragédia)

1994

OSOBY:

Emanuel Gross, *bankový guvernér vo výslužbe*
Elvíra, *jeho žena*

Dej sa odohráva pred raňajkami.

PRVÉ A POSLEDNÉ DEJSTVO

Ráno – vo vile nad mestom.

(úvodná hudba, nástenné hodiny bijú štvrt', spev vtákov a tikot hodín do podkresu)

PRVÝ A POSLEDNÝ VÝSTUP

Gross a Elvíra.

- GROSS *(potichu vstáva z postele, oblieka si župan s erbom, zíva, bezcieľne chodí, obzerá sa, dotýka sa vecí, šramotí, bezstarostne sa pohmkáva melódiu, napokon si vyhliadne skriňu ako objekt svojho záujmu a otvorí ju, dvere príšerne zavrzgajú).*
- ELVÍRA *(strhne sa zo spánku).* Preboha, Emanuel! Čo je?!
- GROSS *(pokračuje v skúmaní obsahu skrine).* Prepáč, drahá Elvíra! Spi.
- ELVÍRA. Čo sa deje?! Nestalo sa nič?
- GROSS. Nič. Neznepokojuj sa.
- ELVÍRA *(leží a hovorí kamsi do stropu).* Zvláštne. Akoby sa dačo zmenilo a ja neviem čo.
- GROSS. Asi to, že som od dnešného dňa na dôchodku. Už nebudeš spať? Mám ti zaželať dobré ráno?
- ELVÍRA. Dobré aj tebe, miláčik. *(začne sa hýbať a rozhliada sa)* Ty niečo hľadáš? V tej skriňu.
- GROSS *(bezradne).* Myslím si, že by som to tu mal dôkladnejšie usporiadať.
- ELVÍRA. Urob, ako myslíš. *(vzdychne)*
- GROSS. Len pokojne lež.
- ELVÍRA. Pokúsim sa.
- GROSS. Nebudem ťa rušiť. *(strká hlavu do skrine)*
- ELVÍRA *(ospalo).* Mhm.
- GROSS *(čímsi zašramotí a odrazu radostne skrikne).* Moje zlaté hodinky!
- ELVÍRA. Čo je s nimi?
- GROSS. Už som na takmer zabudol.
- ELVÍRA *(mierne nevrlo).* Aha.

GROSS *(ticho)*. Nejdú. Mlčia. Nezáleží im na čase.

ELVÍRA *(z polospánku)*. Možno ním pohrdajú.

GROSS *(vyťahuje čierny oblek)*. Aj maturitný oblek.

ELVÍRA *(trocha namosúrene)*. Čo maturitný oblek?

GROSS *(s potešením si ho prezerá)*. Môj maturitný oblek pohádza časom. Vyzerá ako nový. Vyskúšam si ho.

ELVÍRA *(pradie zo spánku ako mačka)*.

GROSS *(prezlieka sa a pózuje pred nástenným zrkadlom)*. Tak, fíí, to je figúra. Ešte sa doň zmestím. Sedí mi ako uliaty. Čo povieš?

ELVÍRA *(mechanicky)*. Mhm.

GROSS. Na teda! Čo sa to tu... Aj pamiatky vedia človeka sklamať. *(znechutene sa vyzlieka a oblek hádže na podlahu)*

ELVÍRA *(rozospato)*. Potrebuješ niečo, drahý?

GROSS. Naopak, drahá, práve že nepotrebujem.

ELVÍRA. Ani len moju pomoc?

GROSS. Ani len tento nepotrebný maturitný oblek.

ELVÍRA *(spozornie a dvíha hlavu)*. A čo s ním chceš urobiť?

GROSS. No... Čo ja viem... Vyhodíme ho.

ELVÍRA. Mýliš sa. Ten oblek zavesíš naspäť. Do skrine. Na jeho miesto.

GROSS. Ale, drahá, veď si súhlasila, aby som to tu dal trochu do poriadku.

ELVÍRA. Istotne, lenže to neznamená, že budeš márnit' náš majetok.

GROSS. Však to nie je nijaký majetok. Je to obyčajný maturitný oblek.

ELVÍRA. To nie je obyčajný maturitný oblek, ale tvoj maturitný oblek.

GROSS. Pravdaže, môj štyridsať rokov starý neobyčajný maturitný oblek.

ELVÍRA. Som rada, že si to konečne pochopil. A teraz ho pokojne zaves tam, kam patrí.

GROSS. Patrí do smetí. Je úplne nanič.

ELVÍRA. Ešte sa ti zide.

GROSS. Prosím ťa, nebuď sentimentálna. Nebudeme kvôli spomienkam odkladať nepotrebné veci.

ELVÍRA. Prečo kvôli spomienkam?

GROSS. A na čo iné by mohol poslúžiť takýto oblek?

ELVÍRA. Na obliekanie, pochopiteľne.

GROSS. Prosím ťa, kde by som sa mohol ukázať v takomto starodávnom obleku?

ELVÍRA. Na pohrebe.

GROSS. (*prekvapene*). Na koho pohrebe?

ELVÍRA. Môžeš hádať.

GROSS. Nieкто zomrel?

ELVÍRA. Nieкто určite.

GROSS. A my mu pôjdeme na pohreb?

ELVÍRA. Ty chceš chodiť niekomu neznámemu len tak na pohreb?

GROSS. Ja? Ja nechcem ísť na žiadny pohreb. To ty si vymyslela takú skvelú príležitosť na využitie maturitného obleku.

ELVÍRA. A čo sa ti na nej nepáči?

GROSS. Všetko.

ELVÍRA. Každý raz zomrie, nie?

GROSS. Áno, to je čistá pravda.

ELVÍRA. Som rada, že si mi dal za pravdu. A teraz môžeš s čistým svedomím ten oblek odložiť do skrine.

GROSS. Povedz mi, na koho pohrebe by som sa ja mohol ukázať v tomto maturitnom obleku?

ELVÍRA. Na svojom vlastnom.

(*nástenné hodiny bijú pol*)

- GROSS. Tak ty si vážne myslíš, že ja pôjdem na svoj vlastný pohreb v tomto maturitnom obleku, však?
- ELVÍRA. To neviem, či pôjdeš, dokonca o tom pochybujem, ale nejako sa tam už len dostaneš. Nechaj to na pozostalých. To je moja starosť.
- GROSS. Prečo si myslíš, že ty prežiješ mňa. To mi nie je jasné.
- ELVÍRA. No vidíš, koľko nejasností je ešte v našom dokonalom rodinnom živote.
- GROSS. Vidím.
- ELVÍRA. Zrak si mal vždy v poriadku.
- GROSS. To je fakt, ale aj tak mi nie je dostatočne jasné, prečo sa nazdávaš, že ma prežiješ.
- ELVÍRA. No vidíš, a pritom je to také jednoduché.
- GROSS. Jednoduché?
- ELVÍRA. Jednoduché.
- GROSS. Ale ja to napriek tomu nechápem.
- ELVÍRA. To je prvý predpoklad, aby si pochopil, že tento oblek patrí do skrine.
- GROSS. Tak to zasa nie. To je vylúčené.
- ELVÍRA. Tak v čom ťa mám pochovať? Buď taký láskavý a povedz mi, v čom ťa ja vlastne mám pochovať?
- GROSS. Hádám si len nemyslíš, že ma pochováš v mojom maturitnom obleku, ktorým sa celé desaťročia živili mole.
- ELVÍRA. Hádám si len ty nemyslíš, že ti dám ušiť nový. Na mieru, aby bol pohodlný, nie?
- GROSS. Na mieru? To nehovorím...
- ELVÍRA. Pozri sa, drahý! Vieš vôbec, koľko je starostí s jedným obyčajným pohrebom? Nevieš si to ani len predstaviť. A nie to ešte s pohrebom bankového guvernéra vo výslužbe! Jednoducho nebude čas na také zbytočné úkony, ako je obstarávanie nového obleku pre zosnulého.
- GROSS. Ale veď načo nový oblek? Kto tu hovorí o novom obleku? Mám predsa celý rad reprezentatívnych čiernych oblekov, ktoré sa ešte nestihli dožiť nejakého úctyhodného veku.

- ELVÍRA. Vari si nepraješ byť nedôstojne pochovaný v obleku, ktorý sa ešte nestihol dočkať úctyhodného veku? Pochováme ťa v tomto pamätnom a priam historickom odeve, pripomínajúcom tvoju večnú mladosť a nehynúce vzdelanie.
- GROSS. Vylúčené.
- ELVÍRA. Mýliš sa, drahý. Pochováme ťa v tomto maturitnom obleku. Tak to bude správne a hospodárne. Sám najlepšie rozumieš otázkam hospodárnosti.
- GROSS. Nie všade a za každých okolností možno šetriť. Sú také chvíle v živote, keď treba byť veľkorysý, keď nie sú práve hospodárske záujmy prvoradé.
- ELVÍRA. Keby som ťa za tie roky nepoznala, aj by som ti uverila. Lenže ja viem, že to sú len frázy.
- GROSS. Ublížuješ mi. Je mi to naozaj ľúto.
- ELVÍRA. Vedel by si mi vysvetliť, načo sme tu celé tie dlhé roky opatrovali tvoj slávnostný maturitný oblek? Načo si si celý život upieral najrozmanitejšie radosti, len aby si si zachoval nezmenenú štíhlu postavu?
- GROSS. To sú predsa celkom iné veci. To sú hodnoty, za ktorými si človek stojí, o ktoré človeku v živote ide.
- ELVÍRA. Mne teraz ide o to, aby si pochopil, akú hodnotu predstavuje práve tento maturitný oblek. Svedomie mi nedovolí len tak zo samopaše, či chvíľkovej nevôle ho vyhodiť. Celý život som strávila v spoločnosti tvojho maturitného obleku. Kým ty si trávil celé dni v banke. On bol pre mňa všetkým. Nahrádzal ťa. Zastupoval ťa.
- GROSS. A preto ma v ňom pochováš? Nebolo by vari správne, aby si si ho odložila na pamiatku? Ako spomienku na mňa?
- ELVÍRA. Nič si nepochopil. Striedali ste sa v mojom súkromí. Ty o tvoj maturitný oblek. Až raz odídeš navždy, odídete obidvaja. V mojich očiach vás spájajú putá, ktoré nemôžeš pochopiť. Kým si bol preč, ja som žila svoj život s tvojím oblekom.
- GROSS. Tak preto ma v ňom pochováš. A do vrečka mi vložíš sklené oko po starom otcovi, aby bol môj odchod úplne dokonalý. Aby som zmizol bez stopy. Aby ma nič nepripomínalo. Ako keby som ani nikdy nebol. Prečo sa ale nezbaviť obleku hneď? Som na dôchodku – už sa nemusíme striedať.
- ELVÍRA. Lebo ťa v ňom pochovám.

- GROSS. Kedy ma v ňom pochováš? Teraz? Nech sa páči) Umieram na tvoj pokyn (*liha si na koberec*)
- ELVÍRA. Len pokojne počkaj. Všetko má svoj čas. Tak je to v prírode zariadené.
- GROSS. Čo ma to tvojej prírode?! Ja sa ti do nej nestarám, tak sa láskavo nestaraj do môjho maturitného obleku. Ja ho teraz bez mihnutia oka vyhodím. A ty ma potom – raz v budúcnosti – v poriadne vzdialenej budúcnosti – pochováš v niektorom z mojich reprezentatívnych čiernych oblekov. Je ti to jasné?!
- ELVÍRA. Áno. Je mi to jasné. Úplne. Pochovám ťa, v čom uznám za vhodné.
- GROSS. Konečne rozumná reč.
- ELVÍRA. A ja pokladám za vhodný práve tvoj maturitný oblek.
- GROSS. Ty si proste úžasná!
- ELVÍRA. Ani netušíš, ako ma hrejú tvoje srdečné slová.
- GROSS. Oceňujem, že začínaš takto trpezlivo nazerať na toto nedorozumenie, ktoré si vyvolala.
- ELVÍRA. Tak to je úžasné! Ja som vyvolala nedorozumenie?
- GROSS. Prirodzene. Čo je na tom také nepochopiteľné.
- ELVÍRA. Nechce sa mi veriť vlastnému sluchu. To by si ty nikdy v živote nemohol povedať. Ba ani len vysloviť, Veď na to by si ty nikdy ani len nepomyslel.
- GROSS. Nikdy dosiaľ som nemohol nič také povedať ani zamlčať, pretože až dodnes si fakticky nijaké nedorozumenie nevyvolala. To nič, začať možno v každom veku.
- ELVÍRA. Mal by si si zachovať takýto nestranný pohľad aj na otázku svojho maturitného obleku.
- GROSS. O môj pohľad sa ty nestrachuj. Väčšmi by sa oddalo skúmať tvoj zrak, keď nevidíš, že ten starý oblek je už dávno na nič súci a nie to ešte na takú príležitosť, akou je pohreb a môj pohreb vo výslužbe zvlášť.
- ELVÍRA. Na tvojom pohrebe nebude ani natoľko dôležité, že si vo výslužbe, ako práve to, čím si bol pred výslužbou.
- GROSS. Nemusíš sa namáhať. Ja ti dobre rozumiem. Viem, čo mi chceš naznačiť. Áno, nie som už tým, čím som býval. Ani v spoločnosti, ani v rodine. A ak to chceš počuť celkom otvorene: ani v banke, ani v spálni. Ale to ešte neznamená, že ma treba za trest úplne znemožniť –

bez hanby sa mi pomstiť priamo na mojom pohrebe. Pred celou verejnosťou, v očiach mojich priateľov a spolupracovníkov.

ELVÍRA. Zvláštne, aký si odrazu podozrievavý. Nikdy si taký nebol. Prekypoval si dôverou a dnes mi neveríš. Prisudzuješ mi nečisté úmysly. Odvolávaš sa na priateľov a spolupracovníkov, ktorí sa pravdepodobne tvojho pohrebu vôbec nedožijú. Len si ich predstav so všetkými tými ich chorobami a neduhmi.

GROSS. Zvláštne, vždy si prekypovala chuťou do života a dnes vravíš už len o smrti.

ELVÍRA. Nevravím o smrti. Vravím o živote, ktorý bude plynúť aj po smrti tvojich priateľov a spolupracovníkov.

GROSS. Nehnevaj sa na mňa, ale ja sa nemienim s tebou škriepiť, a už vôbec nie o takýchto samozrejmych veciach. Mne ide o princíp. Ten oblek poputuje do smetí. Nikoho to nebude bolieť. Ver mi. Nik nebude smútiť. Ani ty. O to sa postarám. Oddnes už predsa nikam neodchádzam. Som vo výslužbe, čo je to isté ako na odpočinku, a ten budem tráviť spolu s tebou v harmonickom súžití. Ten oblek, iste uznáš, naozaj nemá viac miesto v našej domácnosti. Som tu ja – osobne. Nemá koho zastupovať. Nemá koho nahrádzať.

ELVÍRA. My dvaja sme prežili každý celkom iný svoj život. Aj tak si dovoľím tvrdiť, že sme sa nikdy neprestali a ani nikdy neprestaneme ľúbiť.

GROSS. V tom ti nemôžem protirečiť. Protirečil by som sám sebe.

ELVÍRA. Som nesmierne potešená, že aj keď okľukou, dospel si rozhodnutiu zavesiť oblek späť do skrine.

GROSS. Prepáč mi, ale povest' muža, ktorý za každých okolností presadzoval správnu mienku, mi nedovolí v tomto prípade s tebou súhlasiť. Ten oblek zásadne patrí do smetí.

ELVÍRA. To nie je možné.

GROSS. Je to nevyhnutné. Na tomto obleku sa totiž nedajú zapnúť nohavice, pretože ich práve tam – na onom delikátnom mieste – zničili mole.

ELVÍRA. To nie je predsa nijaká prekážka. Pokiaľ viem, nebožtíkom spínajú ruky, takže na tom, či budeš, alebo nebudeš mať v rakve zapnuté nohavice, vôbec nezáleží.

(nástenné hodiny bijú tri štvrte)

GROSS. To je fakt. Vlastne máš pravdu.

ELVÍRA. Obdivujem ťa.

GROSS. Ja ťa zbožňujem.

ELVÍRA. Objím ma.

GROSS. Myslím, že to bude vcelku vhodné – objat' sa na rozlúčku.

ELVÍRA. Čože?

GROSS. Dobre si počula.

ELVÍRA. Ako ty môžeš vedieť, čo som ja počula?

GROSS. Ak si počula to, čom som povedal, tak nie je pre mňa až také ťažké dozvedieť sa, čo si počula.

ELVÍRA. Počula som – objat' na rozlúčku.

GROSS. Vidíš, dobre si počula.

ELVÍRA. Ty si to naozaj povedal?

GROSS. So všetkou vážnosťou tohto okamihu, takto to už ďalej nemôže ísť.

ELVÍRA. Veď si mi pred chvíľou dal za pravdu.

GROSS. Veď práve. To je koniec. Odchádzam. Tentoraz navždy.

ELVÍRA. A to len tak? Z ničoho nič? Bez raňajok?

GROSS. Upokoj sa, nerob scény.

ELVÍRA. To znie už lepšie. Urobím ti raňajky.

GROSS. Nie, ja ich urobím tebe a rád a naposledy.

ELVÍRA. To neprichádza do úvahy. Ja nechcem raňajkovať naposledy.

GROSS. Vari sa bojíš, že ťa otrávim?

ELVÍRA. Už si ma otrávil celým tým nudným životom.

GROSS. Prosím?

ELVÍRA. Rob si, čo chceš. Hneď som tu s raňajkami.

GROSS. Opatrne – s tými raňajkami. To je moja starosť. Ty si tu zatiaľ rob, čo chceš.

- ELVÍRA. V živote si nerobil raňajky. V živote si ani nebol v kuchyni. Všetak ju ani nenájdeš!
- GROSS. Možno mi to bude chvíľu trvať, ale vydrž, keď si už so mnou vydržala toľké roky.
- ELVÍRA. Ja som vydržala toľké roky bez teba, ale s tebou asi nevydržím ani minútu.
- GROSS. Preto odchádzam do kuchyne – urobiť ti raňajky.
- ELVÍRA. Čo sa to s tebou deje? Máš úplne cudzí pohľad.
- GROSS. Urobím peknú a dôkladnú bodku za tvojím nudným životom. Konečne zažiješ niečo, o čom sa ti ani nesnívalo.
- ELVÍRA. Vieš, že som to tak nemyslela. Naše spolužitie bolo vždy ideálne.
- GROSS. To rád počujem.
- ELVÍRA. Fajn. A teraz pokojne zaves svoj maturitný oblek naspäť.
- GROSS. Čo si povedala?!
- ELVÍRA. Nič, len vráť oblek do skrine a pre mňa, keď chceš, urob aj tie raňajky.
- GROSS. Pre teba sú raňajky už zbytočná investícia. Vybavím to hneď – ručne a stručne. Skončujem s tým raz-dva. *(škrtil ju)*
- ELVÍRA. Pomoc! *(jačí)*
- GROSS. Všetak ja ti pomôžem! *(pokračuje v škrtení)*
- ELVÍRA *(dojačí a klesá k zemi).*
- (spev vtákov a tikot hodín)*
- GROSS. Vidíš, Elvíra, a také šťastné manželstvo to bolo. Nebolo ťa škoda – pre jeden maturitný oblek? Teraz ho vlastne nemusím vyhodiť. Aj tak ma v ňom nepochováš. Lebo ty ma už veru nepochováš.
- ELVÍRA *(vyskakuje na rovné nohy a udiera ho po hlave jeho vlastnou bustou). A pochovám! (pozerá sa striedavo na bustu a na manžela) To je jasná samovražda. (dvíha zo zeme oblek a ukazuje ho vystretému Grossovi) Vidíš – práve sa zíde, a ty by si ho len tak mimiks-dirniks vyhodil. (zberá sa do kuchyne) Konečne môžem v pokoji pripraviť raňajky. (posmešne) Budeš aj ty, miláčik?*
- GROSS *(pomaly sa dvíha ako príznak). Áno, drahá. (chytá oblek v jej rukách)*

OBAJA *(ťahajú sa oň, kým ho neroztrhnú – každý padá na opačnú stranu so svojou polovicou obleku – zostávajú nehybne ležať na koberci a po chvíli hovoria akoby do stropu).*

GROSS. Som rád, že sme sa napokon dohodli, že sme spoločnými silami zvládli tento zdanlivo neriešiteľný problém. Teraz už nikto nepochybuje, čo treba urobiť so zvyškami môjho maturitného obleku.

ELVÍRA. Áno, inteligentní ľudia vždy nájdu východisko. Dnes môžeš výnimočne urobiť tie raňajky a ja zatiaľ zošijem tvoj maturitný oblek.

OBAJA *(odrazu sa zodvihnú na štyri do strehu ako šelmy a bez pohnutia s napätím čakajú na svoju príležitosť).*

(spev vtákov a tikot hodín, nástenné hodiny bijú celú, záverečná hudba)

KONIEC

Pavol Janík
PASCA NA SEBA
(Hra v piatich dejstvách)

1995

OSOBY:

Adam Albert, *prekliaty intelektuál*

Ann, *jeho manželka*

Adam Albert ml., *ich syn*

Mary, *jeho manželka*

Rudolf Friemann st. i ml., *perspektívny káder*

Július Mul, *smoliar*

Dvaja páni, *nezúčastnení návštevníci*

Tajní I. a II.

Kamelot

Na začiatku sveta bola kaviareň a v nej boli noviny.

PROLÓG

*Hra svetiel a tieňov, rachot motorov, strel'ba, nezrozumiteľné pokriky –
zvuk stiahnuť do clony.*

PRVÉ DEJSTVO

V kaviarni.

(úvodná hudba - kaviarenský klavír)

1. VÝSTUP

Albert.

ALBERT *(vchádza dvojkridlovými dverami, ktoré sú na horizonte javiska. Pootvorením dverí vniká do tmy prvý lúč svetla, v ktorom sa zjavuje silueta vchádzajúcej postavy. S príchodom Alberta sa postupne osvetľuje prázdna kaviareň - osvetlenie však zatiaľ nepresahuje úroveň pološera. Albert si sadá k jednému zo stolov a zo steny si berie noviny, ktoré sú pripevnené na známom kaviarenskom ráme. V okamihu, keď otvorí noviny, sa rozletia dvere a zažne sa plné svetlo).*

2. VÝSTUP

Albert, Ann, Friemann, Mul, Dvaja páni, Tajní I. a II., Kamelot.

S plným svetlom do kaviarne vstupujú ďalší protagonisti.

KAMELOT *(rozdáva prítomným noviny, inkasuje za ne drobné mince, vykrikuje titulky z novín). Je po búrke! Je po všetkom! Vojna sa skončila! Celý svet sa objíma! (stíchnu a sadá si k opustenému stoliku)*

DVAJA PÁNI *(dvaja nenápadní, mlčanliví páni, ktorí sa spočiatku dorozumievajú iba pohľadmi. Spoločne si sadajú k stolu v úzadí, odkiaľ majú dobrý rozhľad. Zavše výraznejšími gestami a veľavravnou mimikou "komentujú" nasledujúce dianie).*

ANN *(si bez slova prisadá k svojmu manželovi - Albertovi - so samozrejmosťou, akoby pri ňom sedela odjakživa).*

ALBERT *(ani nezdvihne oči - ďalej číta noviny).*

TAJNÍ I. a II. *(prichádzajú spolu - ťažkopádne ako ťažkoodenci v kožených kabátoch. Zastavujú sa pri stole manželov Albertovcov. Chvíľu si ich nemiestne zvedavo obzerajú).*

ALBERTOVCI *(vôbec im nevenujú pozornosť).*

TAJNÍ I. a II. *(po chvíli obzerania si naraz sadajú každý k inému stolu pri manželoch Albertovcov. Obaja si trocha poodsunú stoličku smerom k objektom svojho záujmu a nepokryte načúvajú, hoci Albertovci zatiaľ mlčia).*

FRIEMANN *(prichádza s Mulom. Odrazu ho objíme a dojatým hlasom zvolá). Tak už to máme všetci za sebou!*

MUL *(trocha váhavo opätuje objatie, štítivo ho potľapká). Áno, áno. A všetko máme pred sebou.*

FRIEMANN. Ako kto - priateľu. Ako kto.

MUL. Čo tým chceš povedať? Na čo tým narážaš?

FRIEMANN. Neboj sa - uvidíš.

MUL. Ja sa bojím, že uvidím.

FRIEMANN *(prestane ho vášnivo potľapkávať, zostane v objatí, ale s rukami vo vzduchu a hľadá na Alberta). Pozri sa, koho tu nevidím.*

MUL. Nevidíš?

FRIEMANN. Teda vlastne vidím.

MUL. *(snaží sa v podivnom objatí obzrieť sa smerom k Albertovi - chvíľu mu to trvá - krátka groteskná pohybová štúdia. Napokon sa vymaní z objatia). Aha, aj ja ho vidím! No, vitaj... Adam... Albert... náš Slováč. Kde sa ty tu berieš? Nevideli sme ťa tu v Prahe dobrých šesť rokov.*

FRIEMANN. Teda vlastne zlých šesť rokov.

MUL. Áno, zlých, veľmi zlých.

FRIEMANN. Ako pre koho.

MUL. Čo tým chceš povedať? Na čo tým narážaš?

FRIEMANN. Ja nič - ja perspektívny káder.

ALBERT. Perspektívny káder? To je čo?

FRIEMANN. Nepýta sa čo - ale kto. Ja som perspektívny káder - kto je viac?!

ANN *(s anglickým prízvukom ťažko vyslovuje). Per-spektívnyká-der... (spýtavo sa pozerá na Alberta)*

FRIEMANN. Čo ona nerozumie po česky?

ALBERT. Nie, nerozumie.

FRIEMANN. Vari je Nemka? *(bojzливо sa obzerá)* Možno by ju nezaškodilo preventívne zlynčovať.

MUL. Ty si naozaj perspektívny káder.

FRIEMANN. Áno, to som. A to je vždy lepšie, ako byť nejaký ten - oný - zaostalý, spiatočný - či ako sa to povie.

MUL. Ospravedlňte, madam, môjho priateľa. Viete - on to tak nemyslel...

FRIEMANN. Akože nemyslel? Myslel. Ja som myslel, aj myslím, aj budem myslieť. A ako? To všetci ešte len uvidíte! (*päsťou udiera do stola - kričí na Alberta*) Dočerta aj s tebou, ty buržoázny nacionalista!

ANN (*takmer nadskočí, potom s pokojom Angličanky povie*). Excuse me, sir. I don't understand Czech.

FRIEMANN. Že čo ako? Ja mám asi nejakú poruchu sluchu. Vôbec, ale vôbec jej nerozumiem.

ALBERT. Prepáčte, páni. Moja manželka je Angličanka.

FRIEMANN. Rodená?

ALBERT. Áno.

MUL. A vydatá je Slovenka?

ALBERT. Viete - vojnu som prežil v Londýne.

FRIEMANN. Áno, tam sa ľahko prežilo. Ale čo tu? My sme tu zatiaľ umierali.

MUL. Ako kto?

FRIEMANN. To sa skôr ja môžem opýtať - ako kto?

MUL. Dobre nechajme to.

ALBERT. Páni! Dovoľte, aby som vám predstavil svoju manželku. Ann! Meet my friends: Július Mul...

MUL. (*ukláňa sa*). K službám.

ALBERT. ...Rudolf Friemann.

FRIEMANN Osobne. (*ukazuje na seba prstom*) To som ja. Takže už ma poznáte. A ešte ma len spoznáte - všetci do jedného - však uvidíte. (*berie Albertovi z ruky noviny a prstom na ne ukazuje*) Tu budú o mne písať... čo o mne... Ja tam budem písať. Osobne (*opäť ukazuje prstom na seba*) Ukáž - nepíšu tam už o mne? (*napochytrá listuje v novinách*) Môžeš jej to všetko preložiť - od slova do slova. (*striedavo ukazuje prstom na Ann a Alberta*)

ANN *(spýtavo sa pozerá na manžela).*

ALBERT. It's O.K.

FRIEMANN. To je celé? To si jej už všetko preložil - od slova do slova? Tak tomu hovorím stručná reč. A výstižná. Itsokej - a je to. Ale inak je to buržoázny jazyk, hoci je spojenecký - teda protihitlerovský. Však my s ním zatočíme.

MUL. Nezačínaj zasa s tým.

FRIEMANN. Prečo by som nezačínal? Ja si to môžem dovoliť. Na rozdiel od niekoho.

MUL. Čo tým chceš povedať...

FRIEMANN *(skočí mu do reči)* To, čo vždy.

MUL. Tak to radšej vôbec nehovor.

FRIEMANN. A budem hovoriť. A just. Ja mám slobodu slova. Ja mám slobody, koľko chcem. Až potiaľto. *(gestom pod krkom ukazuje až pokiaľ má slobodu)*

MUL. Dobre, dobre, nič som nepovedal.

FRIEMANN. A povedal. Ja som to počul. Osobne. *(ukazuje na seba prstom)* Ale ty už čoskoro dokvákaš - aj s tou svojou spiatočnou spoločenskou triedou.

MUL *(opravuje ho, dôrazne artikuluje).* Spiatočníckou.

FRIEMANN. To si povedal ty! Osobne. *(ukazuje naňho prstom)*

MUL *(zdvorilo sa obracia k Albertovi).* Čo je inak nové vo svete?

ALBERT. Ále, všade to isté - koniec vojny.

MUL. Áno, nuda, nikde sa už nič nedeje. A čo u vás - doma?

ALBERT *(obracia sa k Ann).* Can I say it?

ANN. Certainly.

FRIEMANN *(špára sa ukazovákou v ušiach).* Zase nejaká porucha v spojení!

ALBERT. Čakáme dieťa.

FRIEMANN. A kde je teraz?

ALBERT. Na ceste.

FRIEMANN. Tu? Vonku? (*ukazuje prstom na vchodové dvere*)

ALBERT. Tu. (*ukazuje na manželkino brucho*)

MUL. Ach - so!

FRIEMANN. (*Mulovi*) Prestaň! Kto má počúvať ten fašistický jazyk?

MUL. (*Albertovcom*) Tak blahoželáme. Nech vás Pán Boh živí!

FRIEMANN. Pána Boha tiež do toho láskavo nepleť.

TAJNÍ I. a II. (*odrazu vstávajú a zborovo prehovoria*). Čo ste to povedali?

FRIEMANN. Že...

TAJNÍ I. a II. (*skočia mu do reči*). Nie vy, ale vy! (*obrátia sa na Mula*)

MUL. Ja nič - ja obchodník.

TAJNÍ I. a II. (*zvyšujú hlas*). Čo ste to povedali?

MUL. Že ja...

TAJNÍ I. a II. Aj to bude použité proti vám. Zatýkame vás pre propagáciu fašizmu a kolaboráciu s okupačným jazykom. Máme na to svedkov.

ALBERT. Páni - to je nedorozumenie. Nikto tu nič také nepočul.

FRIEMANN. Ja áno. Ja som počul. Osobne. (*ukazuje na seba prstom*)

ALBERT (*vstáva a chytá Friemanna pod krk*). Ty sviňa!

FRIEMANN. Áno, ja som sviňa, ale perspektívna. Na rozdiel od niekoho.

MUL. Od koho?

FRIEMANN. Od vás dvoch.

TAJNÍ I. a II. (*odrazu položia ruku na obe Albertove ramená*). Aj vy pôjdete s nami.

Tma.

DRUHÉ DEJSTVO

V kaviarni.

(úvodná hudba - kaviarenský klavír)

1. VÝSTUP

Albert.

ALBERT *(vchádza dvojkrídlovými dverami, ktoré sú na horizonte javiska. Pootvorením dverí vniká do tmy prvý lúč svetla, v ktorom sa zjavuje silueta vchádzajúcej postavy. S príchodom Alberta sa postupne osvetľuje prázdna kaviareň - osvetlenie však zatiaľ nepresahuje úroveň pološera. Albert si sadá k jednému zo stolov a zo steny si berie noviny, ktoré sú pripevnené na známom kaviarenskom ráme. V okamihu, keď otvorí noviny, sa rozletia dvere a zažne sa plné svetlo).*

2. VÝSTUP

Albert, Ann, Friemann, Dvaja páni, Tajní I. a II., Kamelot.

S plným svetlom do kaviarne vstupujú ďalší protagonisti.

KAMELOT *(rozdáva prítomným noviny, inkasuje za ne drobné mince, vykrikuje titulky z novín). Kocky sú vrhnuté! Hrá sa vabank! Pohár pretiekol! Nadišiel čas! (stíchnu a sadá si k opustenému stolíku)*

DVAJA PÁNI *(dvaja nenápadní, mlčanliví páni, ktorí sa spočiatku dorozumievajú iba pohľadmi. Spoločne si sadajú k stolu v úzadí, odkiaľ majú dobrý rozhľad. Zavše výraznejšími gestami a veľavravnou mimikou "komentujú" nasledujúce dianie).*

ANN *(očividne tehotná - v pokročilom štádiu tehotenstva - si bez slova prisadá k svojmu manželovi - Albertovi - so samozrejmosťou, akoby pri ňom sedela odjakživa).*

ALBERT *(ani nezdvihne oči - ďalej číta noviny).*

TAJNÍ I. a II. *(prichádzajú spolu - ťažkopádne ako ťažkoodenci v kožených kabátoch. Zastavujú sa pri stole manželov Albertovcov. Chvíľu si ich nemiestne zvedavo obzerajú).*

ALBERTOVCI *(vôbec im nevenujú pozornosť).*

TAJNÍ I. a II. *(po chvíli obzerania si naraz sadajú každý k inému stolu pri manželoch Albertovcoch. Obaja si trocha poodsunú stoličku smerom k objektom svojho záujmu a nepokryte načúvajú, hoci Albertovci zatiaľ mlčia).*

FRIEMANN *(prichádza k stolu, pri ktorom sedia Albertovci. Bez slova chvíľu stojí, pozoruje ich s rozličnou mimikou a rozmanitými gestami. Odrazu chytá*

Alberta za ramená, vzpriamuje ho, objíme a dojatým hlasom zvolá).
Kde sa ty tu berieš? Nevidel som ťa v Prahe dobrých šesť mesiacov.

ALBERT *(stojí v objatí bez pohnutia ako solný stĺp).* Zlých, veľmi zlých šesť mesiacov.

FRIEMANN *(neprestáva ho objímať, len ho kŕčovito schmatne).* Pozor na reči! Čo tým chceš vlastne povedať?

ALBERT. Bol som v base. Najprv na Pankráci, a potom v Leopoldove. Hotové peklo.

FRIEMANN. A čo si vyviedol?

ALBERT. Nič.

FRIEMANN. Neverím. To by sa v našej novej vlasti nemohlo stať, aby vážnili nevinného človeka. S tým na mňa nechod'. Len sa pekne priznaj a ja ti vopred odpúšťam. Sme predsa starí - hoci mladí - priatelia.

ALBERT. Priznanie. To je to, čo chceli odo mňa získať celých šesť mesiacov.

FRIEMANN. A čo? Priznal si sa?

ALBERT. Nie.

FRIEMANN. Správne. Priznanie je priťažujúca okolnosť. Vlastne sa ani mne nemusíš k ničomu priznávať. Ale nikomu nerozprávaj, že si bol vo väzení. Jasné? Len tu nešír nijakú nepriateľskú propagandu. A všetko bude v poriadku. *(zintenzívni objímanie a potľapkávanie)* Som rád, že sme sa takto priateľsky dohodli. Charašó?

ALBERT. O.K.

FRIEMANN *(na chvíľu preruší objímanie, ale ostane stáť s rukami na široko okolo Alberta).* Len žiadne provokácie. Vieš, čo si mi práve sľúbil... Prosím ťa, dodrž to.

ALBERT. *(otrávene).* Dobre, dobre.

FRIEMANN. Tak, tak, tak. Tak to máme všetci za sebou.

ALBERT *(trocha váhavo opätuje objatie, štítivo ho potľapká).* Áno, áno. A všetko máme pred sebou.

FRIEMANN. Bolo to len malé nedorozumenie. Vidiš, všetko sa napokon vysvetlilo. Všetci sme všetci ľudia.

ALBERT. A kde je náš spoločný priateľ Július Mul?

FRIEMANN *(prestane ho objímať, odtiahne ruky, chvíľu stojí s rukami vo vzduchu, potom ich bezradne roztiahne)*. No, tak to bolo trochu väčšie nedorozumenie. Odvisol. Ale ja s tým našťastie - osobne *(ukazuje prstom na seba)* nemám nič spoločné.

ALBERT. Ako to, že nie? Ja som bol pri tom, keď ho zatkli...

FRIEMANN. To sa ti len zase dačo zdalo. Určite ide o nejaký ďalší z tvojich omylov. Človek je omylný tvor.

ALBERT. Ja som bol očitý svedok toho zatknutia.

FRIEMANN. Nebuď svedok. Načo by si bol svedok? Myslíš si, že byť svedkom je bohvieaká slasť? Naopak - sú s tým spojené samé nepríjemnosti. Nemal si ich doteraz dosť?

ALBERT. Mal.

FRIEMANN. No vidíš. Venuj sa krajším stránkam života.

ALBERT. Ale čo spravodlivosť?

FRIEMANN. Už som ti to hovoril - neprovokuj. Chceš rozvracať mladý režim? Chceš dodávať materiál západným diverzným centrálam? Chceš podporovať svetový imperializmus?

ALBERT. Nechcem. Chcem spravodlivosť.

FRIEMANN. Tak ju nechci. A budeš mať pokoj. Navždy. Nemáš sa čím iným zaoberať? Zaoberaj sa svojou ženou. A dôkladne. *(ukazuje na Ann)* Tiež si si mohol vybrať lepšiu. To sú všetky Angličanky také škraty?

ALBERT. Prosím ťa...

FRIEMANN. Ále dobre, už si ju nechaj. Nikto ti ju neberie. Veď, kto by ju aj chcel. *(skúmavo hľadí na Ann)* A tuším ešte stále čakáte prírastok. Blahoželám, madam. *(podáva jej ruku)*

ANN *(Albertovi)*. What does he say?

ALBERT *(jej)*. Congratulations.

ANN. Oh, thank you!

FRIEMANN *(Albertovi)*. Čo hovorí?

ALBERT. *(jemu)* Ďakuje.

FRIEMANN.

Nie je za čo. To bola úplná maličkosť. Jedno zablahoželanie - jedno podanie ruky - nebudeme z toho robiť vedu. To je normálka. Bežný postup. Nič mimoriadne. žiadne kvety, žiadna hudba, žiadni pionieri.

(súčasne oboch potľapkáva po ramene)

Zdieľam s vami vašu radosť, priatelia. Úplne neoficiálne, celkom neformálne, povedal by som - naozaj úprimne. Takto sa mi páčite! Hlavu hore a smelo vpred - v ústrety osvetleným zajtrajškom.

(náhle ich prestane potľapkávať)

Tak to už bolo niečo navyše. Malý prídavok ku gratulácii. Dúfam, že ste boli s týmto malým občianskym obradom spokojní. Mám v tom už určité skúsenosti. Odkedy som... však viete... verejný činiteľ. Osobne. *(ukazuje na seba prstom)* Keď niekam idem osobne, tak je to udalosť. Preto aj toto teraz tu je udalosť. To všetko vojde do dejín. Keby len do dejín - aj do literatúry.

(luskne prstami na kamelota)

KAMELOT

(prudko vstáva od stola, náhli sa k Friemannovi, rozdáva noviny, inkasuje drobné a vykrikuje titulky z novin). Odhalenie zakuklených záškodníkov! Sprisahanie proti mieru! Príprava III. svetovej vojny!

FRIEMANN

(berie si jedny noviny a prstom na ne ukazuje). Tu píšú o mne. Osobne. *(ukazuje prstom na seba - otočí sa ku Kamelotovi)* Teraz vykrikuj iné titulky, keď je reč o mne.

KAMELOT

(rýchlo listuje v jedných novinách a vykrikuje). Óda na nové časy! Spev mieru! Nadšená mládež!

FRIEMANN

(zahriakuje ho). Stačí, stačí. Nepestuj tu kult mojej osobnosti.

KAMELOT

(stíchne, mlčky rozhadzuje rukami, naďalej rozdáva noviny, inkasuje za ne, potom si sadá k svojmu opustenému stolíku).

FRIEMANN

Ako som naznačil - ja som veľký človek. Ale nebudeme o tom ďalej hovoriť. Už by to bolo nevkusné! Treba mať cit pre mieru. Vo všetkom.

Preto ukončíme aj túto trápnu epizódu. Každý koniec by však mal byť prekvapujúci a zároveň by mal obsahovať začiatok niečoho nového. A taký bude aj tvoj koniec, drahý Adam Albert.

Ty zhovädilý intelektuál, agent svetového imperializmu a buržoázny nacionalista. My - a s nami celá robotnícka trieda, ktorej sme predvojom i ocelovou päšťou - sa nedáme oklamať tvojím falošným humanizmom a sladkými rečičkami o slobode.

ALBERT. Však ja som nič nepovedal.

FRIEMANN. Ešte horšie. Neprit'ážuj si. Už si na tom dost' zle, tak si to nerob ešte horším.

ALBERT. Ja som naozaj už nič... ani slovo...

FRIEMANN. Počuli ste to, vážení! Pre zmenu zasa odmieta vypovedať. Zarytý nepriateľ!

TAJNÍ I. a II. *(odrazu vstávajú a zborovo prehovoria)*. Pochopili sme. Vieme, čo je naša povinnosť. *(súčasne vyťahujú a natáhujú pištole, prikladajú ich Albertovi z oboch strán k hlave)*

ALBERT *(stojí, mlčky bezradne gestikuluje, očami márne hľadá pomoc v publiku)*.

FRIEMANN *(nepozera sa na Alberta, ale oslovuje publikum)*. Áno, my rozhodujeme o všetkom. Teda kádre rozhodujú o všetkom. Ale ja nič - ja len nomenklatúrny káder. Ja predsa za nič nemôžem. Ja o ničom nerozhodujem. Všetky rozhodnutia sú kolektívne. Hoci je pravda, že mi stačí lusknúť prstami. Aha takto a... *(nahlas luskne prstami)*

TAJNÍ I. a II. *(odrazu vystrelia)*.

ALBERT *(mŕtvy padá k zemi)*.

ANN *(pomaly vstáva, chce prehovoriť, chvíľu sa zúfalo usiluje vydať zo seba hlások, stráca vedomie, zakolíše sa a tiež padá na zem)*.

FRIEMANN *(ani sa nepozrie na Ann a Alberta)*. Ja som hovoril - nebuď svedok, a tak už nie si svedok. Nič menej a nič viac. O nič nejde. Nič sa nestalo. Aspoň ja som na vlastné oči skutočne nič nevidel. Čosi som začul, to je pravda. Ale - viete - ako to chodí - ušité svedecvo - to sa neráta. A ľudia toho narozprávajú. Však to poznáte. Reči sa hovoria a chlieb sa je. Kto dá na reči - ten podľa mňa - osobne *(ukazuje na seba prstom)* - nie je seriózny človek. *(milo sa usmeje a zdvorilo sa ukloní smerom do publika)*

Tma. Do tmy sa ozve naliehavý plač novorodeniatka.

TRETIE DEJSTVO

V kaviarni.

(úvodná hudba - kaviarenský klavír)

1. VÝSTUP

Albert ml.

ALBERT ML. *(vchádza dvojkriдловými dverami, ktoré sú na horizonte javiska. Pootvorením dverí vnika do tmy prvý lúč svetla, v ktorom sa zjavuje silueta vchádzajúcej postavy. S príchodom Alberta sa postupne osvetľuje prázdna kaviareň - osvetlenie však zatiaľ nepresahuje úroveň pološera. Albert si sadá k jednému zo stolov a zo steny si berie noviny, ktoré sú pripevnené na známom kaviarenskom ráme. V okamihu, keď otvorí noviny, sa rozletia dvere a zažne sa plné svetlo).*

2. VÝSTUP

Albert ml., Friemann, Dvaja páni, Tajní I. a II., Kamelot.

S plným svetlom do kaviarne vstupujú ďalší protagonisti.

KAMELOT *(rozdáva prítomným noviny, inkasuje za ne drobné mince, vykrikuje titulky z novín). Medzinárodné oteplenie! Politický odmäk! Nové perspektívy! (stíchna a sadá si k opustenému stolíku)*

DVAJA PÁNI *(dvaja nenápadní, mlčanliví páni, ktorí sa spočiatku dorozumievajú iba pohľadmi. Spoločne si sadajú k stolu v úzadí, odkiaľ majú dobrý rozhľad. Zavše výraznejšími gestami a veľavravnou mimikou "komentujú" nasledujúce dianie).*

TAJNÍ I. a II. *(prichádzajú spolu - v rozopnutých kožených kabátoch. Zastavujú sa pri Albertovi ml. a obzerajú si ho. Neveria vlastným očiam. Obaja z vrecák vyťahujú fotografie - porovnávajú Alberta ml. s obrázkom na fotografii - dorozumievajú sa výraznou gestikuláciou a mimikou).*

ALBERT ML. *(vôbec im nevenuje pozornosť).*

TAJNÍ I. a II. *(po chvíli obzerania si naraz vyzliekajú kožené kabáty odkladajú ich na stoličky k dvom stolom pri Albertovi ml. Pod kabátmi majú vyžehlené montérky s pukmi, kravaty a lakované topánky. Ponaprávajú si fazónky na montérkovom oblečení a odrazu si sadajú k svojim kabátom. Obaja si trocha poodsunú stoličku smerom k objektu svojho záujmu a nepokryte načúvajú, hoci Albert ml. zatiaľ mlčí).*

FRIEMANN *(prichádza k stolu, pri ktorom sedí Albert ml. Bez slova chvíľu stojí, pozoruje ho s rozličnou mimikou a s rozmanitými gestami. Odrazu chytá Alberta ml. za ramená, vzpriamuje ho a dojatým hlasom zvolá). Kde sa ty tu berieš? Akoby si otcovi z oka vypadol. Dovoľ mi, aby som*

ťa objal. Tvoj otec bol môj najlepší priateľ. Nevidel som ťa od tvojho narodenia a to bude už dobrých dvadsať rokov.

- ALBERT ML. *(stojí v objatí bez pohnutia ako solný stĺp)*. Zlých, veľmi zlých rokov.
- FRIEMANN *(neprestáva ho objímať, len ho krčovito schmatne)*. Áno, máš svätú pravdu.
- ALBERT ML. Vyrastal som najprv v detskom domove, a potom v polepšovni. Hotové peklo!
- FRIEMANN. Smutné. A čo si vyviedol?
- ALBERT ML. Nič.
- FRIEMANN. Neverím. Teda chcel som povedať, že je to neuveriteľné. Naozaj tomu ťažko uveriť. Kto to neprežil, neuverí, ba ani to nikdy nepochopí. Aký život sme to tu vlastne žili? Fuj! Bf! Strašné čo len pomyslieť a nie to ešte spomenúť si - najmä na niektoré nechutné podrobnosti. Neznesiteľné, odporné, zúfale, otrasné.
- ALBERT ML. Hovoríte mi zo srdca.
- FRIEMANN. Z celého srdca. Ja som mäkký človek, dobrák od kosti, milujem svojich blízkych - ako aj svojich nepriateľov - hoci ja nemám nepriateľov - aby si mi správne rozumel. Ja som s každým za dobre. Ku každému prichádzam so srdcom na dlani. Na tejto - aha! *(vystiera dlaň)*
- ALBERT ML. *(pozerá sa na jeho vystretú prázdnu dlaň)*. Čo na nej máte?
- FRIEMANN. Kľč.
- ALBERT ML. Súcitím s vami.
- FRIEMANN. Treba, treba. Ďakujem ti, chlapče. *(pohne vystretou rukou a pokračuje aj ňou v objímaní)* No, ale už to máme za sebou.
- ALBERT ML. *(trocha váhavo opätuje objatie, mierne ho potľapká)*. Áno, áno. A všetko máme pred sebou.
- FRIEMANN. Veru - aj ja už mám takého syna, ako si ty. Práve odchádza do Londýna - ako redaktor-elév - našich najväčších novín. Tak, tak - nadišla nová doba, otvárajú sa nové možnosti. Úprimne povedané - treba ich využiť. Každú príležitosť treba chytiť za päčesy. Vieš, kam mierim. Teda nemierim, to len tak hovorím - ja som mierny človek. Mladým patrí budúcnosť, potrebujeme nové tváre, všetci naliehavo potrebujeme nové tváre. Rozumieš mi, čo tým chcem povedať.

ALBERT ML. A ja nepoznám ani vlastný osud. Čo sa stalo s mojimi rodičmi? Nikto mi to dodnes otvorene nepovedal - nanajvýš mi kde-tu ktosi čosi naznačil.

FRIEMANN *(prestane ho objímať, odtiahne ruky, chvíľu stojí s rukami vo vzduchu, potom ich bezradne rozťahne)*. No, tak to ti bolo tak... Boli vtedy ťažké časy, každého ťažko poznačili, na každého kruto doľahli, každého sa nejako dotkli. Ťažko dnes povedať, koho viac. Nuž, ale môžeš byť spokojný - tvoji rodičia boli statoční ľudia a zostali nimi do poslednej chvíle. Ver mi - hovorí ti to ich najlepší priateľ. Nebudeme jatriť staré rany, sú ešte priveľmi čerstvé a bolestivé. Život tvojich rodičov bol krátky, ale nabitý energiou, nezlomnou vôľou zmeniť svet. Vieš, ako to chodí - keď sa rúbe les, lietajú triesky. Stihol ich nezaslúžený tragický údel.

(začína teatrálne gestikulovať)

Pozrime sa však - hoci ešte s nevysušenou slzou v oku - do krajšej budúcnosti a svetelných zajtrajškov.

(spamätá sa a pokračuje civilne)

Pozri sa - mám určité postavenie, môžem pre teba niečo urobiť a aj to rád urobím. Vybavím ti štúdium v Londýne. Spoznáš sa s mojím synom. Verím, že sa skamarátite, zblížite a budete najlepší priatelia. Pekne - tak ako to už patrí k naším rodinným tradíciám.

ALBERT ML. *(s rozziarenými očami)*. Vy by ste to pre mňa...

FRIEMANN. Čo by som pre teba neurobil - teda vlastne urobil. Všetko! A keď hovorím všetko, tak tým myslím všetko. A keď už ja niečo hovorím - ja osobne, *(ukazuje na seba prstom)* tak to už niečo znamená.

(opäť sa zháci, chvíľu sa striedavo pozerá na Alberta ml. a na svoju ruku, ktorou ukazuje na seba. Potom sa spamätá a pokračuje trocha prirodzenejšie)

Vidím, že si bystrý chlapec, nadaný - po otcovi. Mal by si vidieť svet, aby si dovidel ďalej ako na koniec svojho nosa.

ALBERT ML. Nechce sa mi veriť, vlastne chce sa mi veriť, veľmi sa mi chce veriť vlastným ušiam. Ale zdá sa mi, že je to len sen, z ktorého sa odrazu zobudím do neúprosnej skutočnosti.

FRIEMANN. Mimochodom - keď si tam v cudzine zrátaš štipendium plus nejaké príležitostné zárobky popri štúdiu - vynesie ti to viac ako plat tunajšieho predsedu vlády.

ALBERT ML. O to nejde, ale...

- FRIEMANN *(skáče mu do reči)*. Nemusíš mi ďakovať. Je tu ešte jedna maličkosť - je to absolútna formalita. Keď niekto ide študovať do zahraničia, podlieha to - samozrejme - určitým administratívnym pravidlám, byrokratickému schvaľovaniu.
- ALBERT ML. Čo sa odo mňa v tejto veci očakáva?
- FRIEMANN. O nič nejde. Vyplnia sa nejaké lajstrá, dotazníky, popodpisuje sa to a hotovka. Je to bežná úradnícka rutina. Dnes už nikomu na ničom veľmi nezáleží. A keby niekto náhodou niečo chcel, keby chcel dakto mudrovať, tak som tu ja osobne...
- (chvil'ku na seba ukazuje prstom, potom sa opäť spamätá)*
- ...ja to zariadim. Mám ešte nejaké styky, ktoré siahajú dosť vysoko. A vieš, ako to je?
- ALBERT ML. Ako?
- FRIEMANN. Vždy je lepšie mať styky, ako byť donášačom.
- ALBERT ML. *(vyslovuje akoby to slovo počul prvýkrát v živote)*. Donášačom?
- FRIEMANN. Donášačom. To je taká... služba.
- ALBERT ML. Donáška do domu?
- FRIEMANN. Skôr donáška do úradu, do určitej inštitúcie.
- ALBERT ML. Donáška do detského domova?
- FRIEMANN. To nie - ani do domova dôchodcov.
- ALBERT ML. Tak do čieho domova?
- FRIEMANN. Vieš - to je vlastne donáška do uší. Určití ľudia donesú určité veci niekomu do uší...
- ALBERT ML. Vatu?
- FRIEMANN. Nie - tá sa dáva inde, nie do uší.
- ALBERT ML. *(bezradne pokrčí ramenami)*. Ako komu, ako kto, ako čo...
- FRIEMANN. Áno, presne, vidím, že si chápaný. Ako komu, ako kto, ako čo - to je donášanie.
- ALBERT ML. Nerozumiem.

FRIEMANN. Nič si z toho nerob. Dorozumenie medzi ľuďmi - to je to najťažšie. Nechajme to radšej tak. Prejdime ku konkrétnym veciam - úlohám.

ALBERT ML. Úlohám?

FRIEMANN *(zhlboka sa nadýchne)*. Konkrétnym úlohám. S mojím synom založíte v Londýne neformálny klub angažovanej mládeže. A môjho syna navrhneš za predsedu.

ALBERT ML. To je všetko? Tak to je naozaj maličkosť.

FRIEMANN. Budete sa tam schádzať v podniku... *(vyťahuje z vrecka ceduľku)* ...The George's Inn.

ALBERT ML. V podniku?

FRIEMANN V zábavnom podniku - v krčme.

ALBERT ML. Ach tak. To mi už je celkom jasné. Už mi netreba nič vysvetľovať. A to sa tam budeme schádzať my dvaja? Teda nie my dvaja... *(ukazuje striedavo na Friemanna a na seba)* ...ale my dvaja - s vaším synom.

FRIEMANN. No - nielen vy dvaja. Celý ten váš neformálny klub angažovanej mládeže. Budete tam diskutovať a diskutovať.

ALBERT ML. O čom?

FRIEMANN. O všeličom. Čo vám priniesie slina na jazyk. Napríklad o dievčatách.

ALBERT ML. Ak nám, pravda, prinesie slina na jazyk práve dievčatá.

FRIEMANN. Správne. Ak vám slina prinesie na jazyk nový vtíp, novú klebetu - alebo nebudaj názor na niečo - tak... rozumieš...

ALBERT ML. *(spevavo - írečito intonuje)*. A načože by nám bol názor?

FRIEMANN. Nuž - to ti je filozofická otázka. Načo je človeku taký názor - teda taký, alebo aj onaký?

ALBERT ML. Tak to je tuším lepšie mať vlastný nádor ako názor.

FRIEMANN. Už to mám. Názor - to je to, čo je na donášanie.

ALBERT ML. *(nechápavo naňho hľadí)*.

FRIEMANN *(sústredene mu hľadí do očí a pomaly, dôrazne, zrozumiteľne artikuluje)*. Budú za tebou chodiť...

ALBERT ML. *(skáče mu do reči)*. Ja nie som hluchý, môžete hovoriť rýchlejšie. Ja len nerozumiem.

FRIEMANN *(vysype zo seba)*. Budú za tebou chodiť dievčatá.

ALBERT ML. Dievčatá?

FRIEMANN. Nielen dievčatá - aj chlapci.

ALBERT ML. Chlapci? Za mnou?

FRIEMANN. Nielen chlapci a nielen za tebou. Teba tie ťažké časy vari naozaj postihli ťažšie ako iných.

ALBERT ML. To určite.

FRIEMANN. Konečne sme sa aspoň na niečom dohodli. To je základ. Pozorne počúvaj. Budú za tebou chodiť rôzni ľudia, študenti, novinári.

ALBERT ML. *(pyšne, polichotene)*. Študenti, novinári - sami lepší ľudia - a všetci budú chodiť za mnou. Už aj tam chcem ísť. Kadiaľ sa ide do Londýna?

FRIEMANN. Hneď zúradujeme formality. *(luskne prstami)*

TAJNÍ I. a II. *(obaja okamžite priskakujú k Albertovi ml., vyťahujú z montérok rôzne formuláre, zošity, perá, pečiatky na stojančekoch, dokonca stolnú lampu a menší kufříkový písací stôl. Púšťajú sa do horúčkovitého úradovania. Albertovi ml. podchvíľou podávajú nejaké písomnosti)*.

ALBERT ML. *(svetácky sedí za stolom a veľkodušne rozdáva autogramy na predkladané papiere, k tomu si hundre)*. Takto, pekne, aj tuto, aj tamto. To je život - konečne viem, prečo som sa vlastne narodil, prečo som vôbec prišiel na svet, ba možno aj prečo som bol vlastne stvorený.

FRIEMANN *(ani sa na nich nepozera, usmieva sa do publika, ktorému sa prihovára)*. Ide to ako po masle. Lepšie ako som očakával. A zasa som v tom úplne nevinne. Nič som nevidel, aj keď som čosi začul, ale... však viete, ako je to s tým počutím - už som vám to raz vysvetlil.

Tma.

ŠTVRTÉ DEJSTVO

V kaviarni.

(úvodná hudba - kaviarenský klavír)

1. VÝSTUP

Albert ml.

ALBERT ML. *(vchádza dvojkrídlovými dverami, ktoré sú na horizonte javiska. Pootvorením dverí vniká do tmy prvý lúč svetla, v ktorom sa zjavuje silueta vchádzajúcej postavy. S príchodom Alberta sa postupne osvetľuje prázdna kaviareň - osvetlenie však zatiaľ nepresahuje úroveň pološera. Albert si sadá k jednému zo stolov a zo steny si berie noviny, ktoré sú pripevnené na známom kaviarenskom ráme. V okamihu, keď otvorí noviny, sa rozletia dvere a zažne sa plné svetlo).*

2. VÝSTUP

Albert ml., Friemann ml., Dvaja páni, Tajní I. a II., Kamelot.

S plným svetlom do kaviarne vstupujú ďalší protagonisti.

KAMELOT *(rozdáva prítomným noviny, inkasuje za ne drobné mince, vykrikuje titulky z novín). Tragedy of little Czechoslovakia! Army in the heart of Europe! The world at the crossing! (stíchne a sadá si k opustenému stolíku)*

DVAJA PÁNI *(dvaja nenápadní, mlčanliví páni, ktorí sa spočiatku dorozumievajú iba pohľadmi. Spoločne si sadajú k stolu v úzadí, odkiaľ majú dobrý rozhľad. Zavše výraznejšími gestami a veľavravnou mimikou "komentujú" nasledujúce dianie).*

TAJNÍ I. a II. *(prichádzajú spolu - v elegantných oblekoch, kožené kabáty majú nonšalantne prehodené cez predlaktie. Zastavujú sa pri Albertovi ml. Chvíľu si ho nemiestne zvedavo obzerajú).*

ALBERT ML. *(vôbec im nevenuje pozornosť).*

TAJNÍ I. a II. *(po chvíli obzerania si naraz odkladajú kožené kabáty na stoličky k dvom stolom pri Albertovi ml. Ponaprávajú si fazónky na oblekoch a odrazu si sadajú k svojim kabátom. Obaja si trochu poodsunú stoličku smerom k objektu svojho záujmu a nepokryte načúvajú, hoci Albert ml. zatiaľ mlčí).*

FRIEMANN ML. *(prichádza k stolu, pri ktorom sedí Albert ml. Bez slova chvíľu stojí, vyťahuje fotografiu, porovnáva Alberta ml. s obrázkom na fotografii. Reaguje rozličnou mimikou a rozmanitými gestami. Odrazu chytá Alberta ml. za ramená, vzpriamuje ho, objíma a dojatým hlasom zvolá).*

Kde sa ty tu berieš? (*potichu dodáva*) Tvár sa nenápadne - samozrejme, že viem, kde sa tu berieš. Psst - tu má kde, kto uši - aha - aj ja...

(*naťahuje si obe uši, po chvíli pridáva aj vyplazovanie jazyka. Potom normálne pokračuje*)

Dovoľ mi, aby som ťa objal. Môj otec si to želal a tvoj... by si to iste želal tiež. Je nám súdené byť najlepšimi priateľmi, hoci som ťa v živote nevidel - a to už bude veru dobrých dvadsať rokov.

ALBERT ML. (*stojí v objatí bez pohnutia ako soľný stĺp*). Zlých, veľmi zlých rokov.

FRIEMANN ML. (*neprestáva ho objímať, len ho krčovitým schmatne*). Zlých, zlých... To slovo nerád počujem. Počuješ? Nerád. A nezabudni, že ťa mám v hrsti - totiž - chcel som povedať - v náručí! A to je ešte horšie - teda ešte lepšie.

ALBERT ML. Ako pre koho.

FRIEMANN ML. Správne. Mal by si vedieť, s kým máš do činenia. Dúfam, že vieš, kto som. Pretože ja (*ukazuje prstom okolo hlavy Alberta ml. na seba*) som niekto... (*potom ukazuje prstom nahor do stropu*) ...a syn niekoho.

ALBERT ML. Na rozdiel odo mňa.

FRIEMANN ML. Správne. Vidím, že si chápaný. Ty si len človek na použitie. Pre naše vyššie záujmy. Ako si ma vlastne spoznal?

ALBERT ML. Jablko nepadá ďaleko od stromu.

FRIEMANN ML. To je nové heslo? Nikto ma o ňom neinformoval.

ALBERT ML. Nie, to je ľudová múdrosť.

FRIEMANN ML. Keď ľudová, tak ľudová. Dnes už je všetko ľudové - aj demokracia. Ale ja to beriem, hoci nie je ľud ako ľud. Vieš, ako to myslím...

ALBERT ML. Neviem.

FRIEMANN ML. Výborne a ani sa nesnaž nič pochopiť, lebo by si na to mohol doplatiť. Hoci ty na to určite aj tak doplatíš, ako sa tak na teba pozerám. No - zoznamovanie už máme tuším za sebou.

ALBERT ML. (*trocha váhavo opätuje objatie, mierne ho potľapká*). Áno, áno. A všetko máme pred sebou.

FRIEMANN ML. (*prestane ho objímať, odtiahne ruky, chvíľu stojí s rukami vo vzduchu, potom ich bezradne roztiahne*).

No, tak to by bolo za nami. Prejdeme k vecnému rozboru situácie. Veci sa trocha pohli dopredu, preto malá zmena plánu. Ja sa vraciam do vlasti a ty tu zostávaš. Teraz, keď sme sa už zoznámili a nebojím sa povedať, že i zblížili - ba čo viac - stali sme sa najlepšími priateľmi - tak teraz sa už môžem spokojne vrátiť domov plniť...

ALBERT ML. Plniť?

FRIEMANN ML. Plniť. Nezačínaj s tým zasa. Otec ma už upozornil na tieto tvoje triky. Idem domov plniť svoje úlohy.

ALBERT ML. A čo bude so mnou?

FRIEMANN ML. Ty budeš plniť tu. Budeš študovať a popri tom plniť svoje konkrétne úlohy. Alebo to rob naopak - to je úplne jedno.

ALBERT ML. Môžem to robiť naopak? To som rád. Budem teda pracovať pre druhú stranu, ale radšej to nikomu nehovor. Vieš, akí sú ľudia. Ktovie, čo by si o mne pomysleli.

FRIEMANN ML. To najhoršie.

ALBERT ML. A to by som ja naozaj nerád.

FRIEMANN ML. V tom sme za jedno. (*podáva mu lístok*) Tu sú adresy tvojich tunajších príbuzných. Dúfam, že vieš, že tvoja matka bola Angličanka.

ALBERT ML. Neviem.

FRIEMANN ML. Tak si sa to práve dozvedel a zmier sa s tým. Na svete sú aj horšie veci.

ALBERT ML. Mhm - tak ja som ešte aj Angličan - aspoň napoly. To som zvedavý, čo sa o sebe napokon dozviem - teda vlastne dozviem.

FRIEMANN ML. Teraz sa dozvieš o sebe toto: od svojich novostarách anglických príbuzných - z matkinej strany, pravdaže - sa dozvieš všetko o osude svojich rodičov. Napíšeš o tom knihu.

ALBERT ML. Ale ja neviem písať, sotva sa viem podpísať. Ja som absolvent detského domova a polepšovne.

FRIEMANN ML. V príjemnom anglickom prostredí to hravo dobehneš. Nič sme nenechali na náhodu. (*podáva mu ďalší papierik*) Z tej knihy bude svetový bestseller a z teba svetový spisovateľ. Na tejto adrese nájdeš v hotelovej izbe svoju knihu už napísanú - na stroji a navyše čitateľne. A dvojmo. Pre istotu, ak by si jednu stratil.

ALBERT ML. To bude dvojdielna kniha?

- FRIEMANN ML. Ja sa z teba - osobne - (*ukazuje prstom na seba*) zbláznim. V tejto hotelovej izbe bude dvojdielna len skriňa. (*pomaly, dôrazne, zreteľne artikuluje*) Kniha bude jednodielna - v dvoch exemplároch.
- ALBERT ML. Môžeš hovoriť rýchlejšie - ja nie som hluchý, iba nerozumiem.
- FRIEMANN ML. Tak to je všetko v úplnom poriadku. Môžeš sa pustiť...
- ALBERT ML. Pustiť? Ved' ja sa ničoho nedržím.
- FRIEMANN ML. Drž hubu, dodržuj smernice a pusť sa do práce.
- ALBERT ML. (*s výrazným anglickým prízvukom*). O.K.
- FRIEMANN ML. Fajn. Vidím, že je z teba už stopercentný - hoci iba polovičný - Angličan.
- ALBERT ML. Takže s mojou slovnou zásobou už môžem založiť ten neformálny diskusný klub.
- FRIEMANN ML. Plán sa mení - vzhľadom na vývoj situácie. Teraz je potrebné, aby si založil agentúru Albert Press, zasvätenú tragickej pamiatke tvojho otca.
- ALBERT ML. (*pyšne pokrikuje ako dieťa*). Ja budem mať agentúru, ja budem mať agentúru. (*odrazu zväžnie*) A čo v nej budem robiť?
- FRIEMANN ML. Informovať svetovú verejnosť o pohnutej situácii vo svojej vlasti.
- ALBERT ML. O situácii v Anglicku?
- FRIEMANN ML. Nie, v Československu.
- ALBERT ML. Ach tak. Áno - v Československu. Ja mám odrazu toľko tých vlastí, že sa v nich vôbec nevyznám. Ozaj, koľko by mal mať človek vlastí, aby bol... na svetovej úrovni?
- FRIEMANN ML. To nezáleží len na počte, ale aj na kvalite tých vlastí. Také Spojené štáty - stačia aj jedny.
- ALBERT ML. A je ich vyše päťdesiat.
- FRIEMANN ML. S tebou je ťažká reč.
- ALBERT ML. Nikdy som netvrdil, že reč so mnou je ľahká.
- FRIEMANN ML. (*názorne gestikuluje, striedavo ukazuje prstom na Alberta ml. a na seba*). Správy - do tvojej agentúry - budeš dostávať odo mňa.
- ALBERT ML. Správy?

FRIEMANN ML. Fotografie, články, filmy.

ALBERT ML. *(necháľavo sa naňho pozerá).*

FRIEMANN ML. *(dôrazne vysvetľuje).* Odchádzam domov...

ALBERT ML. Áno.

FRIEMANN ML. ...kde ma prepustia z novín.

ALBERT ML. Áno.

FRIEMANN ML. Už nebudem redaktor stranického denníka, ale disident.

ALBERT ML. Ale nie.

FRIEMANN ML. Ale áno.

ALBERT ML. A to je čo - ten disident? To je viac ako docent?

FRIEMANN ML. Oveľa viac.

ALBERT ML. A je to aj lepšie platené?

FRIEMANN ML. Oveľa.

ALBERT ML. A ja by som nemohol byť tiež disident -aspoň na polovičný úväzok?

FRIEMANN ML. Nie, nemohol. Naopak - *(striedavo ukazuje na Alberta ml. a na seba)* ty budeš mne vyplácať honoráre z tvojej agentúry za moje materiály.

ALBERT ML. A čo ja? Odkiaľ ja budem mať tie peniaze?

FRIEMANN ML. Len sa o to - preboha - nestaraj. A ani sa o to nezaujímaj.

ALBERT ML. Však ja sa o to vlastne ani veľmi nezaujímam. Hlavne, že tie peniaze budú - minieme ich - a bude.

FRIEMANN ML. Správne. To je postoj, ktorý som chcel počuť.

ALBERT ML. Ty si chcel počuť postoj?

FRIEMANN ML. Áno, ale teraz už nechcem počuť nič. *(luskne prstami a zvolá)* Fotografia na rozlúčku!

TAJNÍ I. a II. *(odrazu vyskakujú zo stoličiek, spod oblekov tasia fotoaparáty s bleskami a odušu fotografujú z rôznych uhlov a polôh).*

Stroboskopické svetlo (rýchlo prerušovaná výbojka).

FRIEMANN ML. a

ALBERT ML.

*(pózujú v stroboskopickom svetle. Divák vidí ich rozfázovaný pohyb.
Podávajú si ruky. Objímajú sa. Ukláňajú.)*

Tma.

PIATE DEJSTVO

V kaviarni.

(úvodná hudba - kaviarenský klavír)

1. VÝSTUP

Albert ml.

ALBERT *(vchádza dvojkrídlovými dverami, ktoré sú a horizonte javiska. Pootvorením dverí vniká do tmy prvý lúč svetla, v ktorom sa zjavuje silueta vchádzajúcej postavy. S príchodom Alberta sa postupne osvetľuje prázdna kaviareň - osvetlenie však zatiaľ nepresahuje úroveň pološera. Albert si sadá k jednému zo stolov a zo steny si berie noviny, ktoré sú pripevnené na známom kaviarenskom ráme. V okamihu, keď otvorí noviny, sa rozletia dvere a zažne sa plné svetlo).*

2. VÝSTUP

Albert ml., Mary, Friemann (st. i ml. v jednej osobe), Dvaja páni, Tajní I. a II., Kamelot.

S plným svetlom do kaviarne vstupujú ďalší protagonisti.

KAMELOT *(rozdáva prítomným noviny, inkasuje za ne drobné mince, vykrikuje titulky z novín). Tolerancia! Porozumenie! Slušnosť! Už je to tu! To je ono! Nie sme ako oni! Prezident na hrad!*

ALBERT ML. Ktorý?

KAMELOT. Náš.

ALBERT ML. A to je ktorý?

KAMELOT. To je jedno. *(stíchne a sadá si k opustenému stolíku)*

DVAJA PÁNI *(dvaja nenápadní, mlčanliví páni, ktorí sa spočiatku dorozumievajú iba pohľadmi. Spoločne si sadajú k stolu v úzadí, odkiaľ majú dobrý rozhľad. Zavše výraznejšími gestami a veľavravnou mimikou "komentujú" nasledujúce dianie).*

MARY *(očividne tehotná - v pokročilom štádiu tehotenstva - si bez slova prisadá k svojmu manželovi - Albertovi ml. - so samozrejmosťou, akoby pri ňom sedela odjakživa).*

ALBERT *(ani nezdvihne oči - ďalej číta noviny).*

TAJNÍ I. a II. *(prichádzajú spolu - v módnych kožených bundách. Zastavujú sa pri stole manželov Albertovcov. Chvilu si ich nemiestne zvedavo obzerajú).*

ALBERTOVCI *(vôbec im nevenujú pozornosť).*

- TAJNÍ I. a II. *(po chvíli obzerania si naraz vyzliekajú kožené bundy a odkladajú si ich na stoličky k dvom vedľajším stolom pri manželoch Albertovcoch. Ostávajú vo svetloch, na ktorých majú pripnuté "placky" s usmiatymi tváričkami. Ponaprávajú si fazónky na košeliach a odrazu si sadajú k svojim koženým bundám. Obaja si trocha poodsunú stoličku smerom k objektom svojho záujmu a nepokryte načúvajú, hoci Albertovci zatiaľ mlčia).*
- FRIEMANN *(prichádza vo svetri, na ktorom má pripnutú "placku" s usmiatou tváričkou. Pristupuje k stolu, pri ktorom sedia Albertovci. Bez slova chvíľu stojí, pozoruje ich s rozličnou mimikou a rozmanitou gestikuláciou. Odrazu chytá Alberta ml. za ramená, vzpriamuje ho, objíma a dojatým hlasom zvolá). Kde sa ty tu berieš? Nevidel som ťa v Prahe dobrých dvadsať rokov.*
- ALBERT ML. *(stojí v objatí bez pohnutia ako soľný stĺp). Dobrých, veru dobrých...*
- FRIEMANN *(neprestáva ho objímať, len ho krčovitou schmatne). Pozor na reči! Čo tým chceš vlastne povedať?*
- ALBERT ML. Bol som - ako vieš - celých dvadsať rokov v Anglicku. *(zhlboka sa nadýchne)* Život v Londýne. Hotový raj na zemi.
- FRIEMANN. Neprovokuj! My sme si to tu museli odskákať aj za teba. *(ukazuje prstom na seba a na tajných)*
- TAJNÍ I. a II. *(súhlasne prikyvujú, po chvíli obaja vyťahujú hrubé zväzky bankoviek a naraz sa pýtajú). Nekúpite valuty? (keďže na nich nik nereaguje, bankovky po chvíli odložia)*
- FRIEMANN. Ja som bol aj v base - osobne. *(hodnú chvíľu na seba ukazuje prstom)*
- ALBERT ML. Tri dni - však som o tom informoval celý svet prostredníctvom svojej tlačovej agentúry.
- FRIEMANN. Tak, tak, tak. Tak to už máme konečne všetci za sebou.
- ALBERT ML. *(trocha váhavo opätuje objatie, mierne ho potľapká). Áno, áno. A všetko máme pred sebou.*
- FRIEMANN. Presne tak - vy, emigranti, máte za sebou a pred sebou blahobyť. A my máme za sebou a pred sebou hovno.
- ALBERT ML. A kde je tvoj otec?
- FRIEMANN *(prestane ho objímať, odtiahne ruky, chvíľu stojí s rukami vo vzduchu, potom ich bezradne rozťahne). Myslíš - kde je môj syn?*
- ALBERT ML. Ty máš syna? Blahoželám.

FRIEMANN. Nie, nemám. Ako by som ti to vysvetlil? Vieš - ja v obchode nepoznám ani brata - a nie to ešte otca či syna či... ducha svätého. (*zháči sa, bojazlivo sa poobzerá*) Nič som nepovedal a ty si nič nepočul. Lebo tu má každý toľko uší, že to až nie je pekné.

ALBERT ML. Pomaly, pomaly, pomaly - ničomu nerozumiem.

FRIEMANN. Výborne. Ide o to, aby už tomu konečne nikto nerozumel. Pýtaš sa ma - či som svoj otec, alebo svoj syn. A ja ti ani poriadne neviem, kto som - čo som. Veru - ťažko povedať, čo som to ja vlastne za jedného. A ešte ťažšie povedať, čo sme to my všetci vlastne za ľudí. Ale keď sa ma tak priamo pýtaš - si to ty? Môžem ti s čistým svedomím odpovedať - áno, som to ja. Ja - osobne. (*chvíľu na seba ukazuje prstom*) Spoznávaš ma?

ALBERT ML. Nespoznávam.

FRIEMANN. Nič si z toho nerob. Veď ani ja sám sa už po tom všetkom nespoznávam. Človek musí v živote zohrať priveľa úloh. Niektoré sú nám bližšie - iné vzdialenejšie. Neviem ako ty - ale mne je vždy bližšia tá úloha, ktorú práve hrám. Ale v podstate...

(*začína byť teatrálny*)

...v hĺbke svojej citlivej duše, v jadre svojho zraniteľného srdca ..

(*pokračuje trocha civilnejšie*)

...som tým, čím som bol vždy - perspektívny káder.

ALBERT ML. Perspektívny káder? To je tvoja konkrétna úloha?

FRIEMANN. To som celý ja - nič menej a nič viac.

MARY (*s anglickým prízvukom*). Oh, yes. Menej je niekedy viac. Ja rozumela.

FRIEMANN. A toto čudo si kde splašil? V tom Anglicku? (*obzerá si ju*) No - tá teda vyzerá. A tuším je tehotná. Od teba?

MARY (*bleskurýchle mu vytne zaucho*). Ja som povedala, že ja som rozumela.

FRIEMANN. To je ruská špiónka! Kde by sa Angličanka naučila po česky?!

ALBERT ML. To nie je čeština, ale slovenčina.

FRIEMANN. Prestaň s tým komunistickým nacionalizmom. Čo to trepeš? Slovenčina predsa neexistuje. Je to len umelý jazyk, ktorým nikto nerozpráva - a nie to ešte tehotné Angličanky.

ALBERT ML. Pred chvíľou si tvrdil, že je to ruská špiónka.

FRIEMANN. No, dovol' - ako sa to vyjadruješ o svojej žene? Alebo to nie je tvoja manželka? To sú dnes pomery! (*zháči sa*) Bože, čo som to povedal. Veď sú práve najlepšie pomery, aké kedy vôbec boli.

ALBERT ML. Vidím. (*brnkne mu prstom po "placke" s tváričkou, ktorú má pripnutú na svetri*)

FRIEMANN. Nezačínaj! Dobre ti radím - nezačínaj si so mnou. A neprovokuj! Vieš, s kým máš tú česť? Vieš, kto som ja a akú mám moc? Vieš, koho ja - osobne (*ukazuje prstom na seba*) reprezentujem, ba priam stelesňujem? Revolúciu.

ALBERT ML. Ktorú?

FRIEMANN. Všetky, a tak aj túto. (*luskne prstami na kamelota*)

KAMELOT (*prudko vstáva od stola, náhli sa k Friemannovi, rozdáva noviny, inkasuje drobné a vykrikuje titulky z novín*). Odhalenie zakuklených záškodníkov! Sprisahanie proti demokracii! Rozvracanie mladého režimu! Agenti v parlamente!

FRIEMANN (*berie jedny noviny a prstom na ne ukazuje*). Tu píšu o mne. Osobne. (*ukazuje prstom na seba - otočí sa ku Kamelotovi*) Teraz vykrikuj iné titulky, keď je reč o mne.

KAMELOT (*rýchlo listuje v jedných novinách a vykrikuje*). Výsledky I. hokejovej ligy! Snehu bude málo! Predpoveď počasia na zajtra - polojasno! Prezident išiel na pivo! Prezident si šiel do záhrady opekať safalátku! Prezident šiel...

FRIEMANN (*zahriakne ho*). Stačí, stačí! Nikomu tu nebudeme pestovať osobný kult! O to sa osobne (*ukazuje prstom na seba*) postarám. A ty pôjdeš k lopate, keď nevieš, čo máš čítať z novín.

KAMELOT (*stíchne, mlčky odchádza, sadá si k svojmu opustenému stolíku*).

FRIEMANN. Fuj! Bíf! To bola ukážka dobového nevkusu. Ukončíme túto trápnu epizódu. Každý koniec by však mal byť prekvapujúci a zároveň by mal obsahovať zárodok niečoho nového. A taký bude aj tvoj koniec, drahý Adam Albert mladší. Nieкто si to musí odskákať a nebudeme to predsa my. Budeš to ty - osobne (*ukazuje naňho prstom*). Poznáš zákonitosti revolúcie?

ALBERT ML. Nie.

FRIEMANN (*počíta na prstoch*). Revolučné nadšenie. Realistické vytriezvenie. Hľadanie vinníkov. Potrestanie nevinných. Vyznamenanie nezúčastnených. (*obracia sa na tajných*) Je váš!

TAJNÍ I. a II. *(vyskakujú na rovné nohy, vyťahujú zväzky kľúčov - zvonja nimi a kričia na Alberta ml.). Fúj! Neskoro! Už ti odzvonilo! (pokračujú ako kulisa aj počas nasledujúcich replík ďalších postáv)*

ALBERT ML. *(stojí, mlčky gestikuluje, očami márne hľadá pomoc v publiku).*

V miestnosti ubúda svetla, nastáva pološero, len Albert ml. stojí vo svetle bodového reflektora ako v klietke hanby.

FRIEMANN *(smeje sa). Áno, v živote si treba vedieť vybrať úlohu, ktorú chceme hrať. Spoločnosť sa nedelí sprava doľava, ale zhora nadol. A ja som v tomto zmysle vždy vedel, kde je moje miesto. Tam - kde stačí lusknúť prstami. (lúska prstami)*

Zhora padá nad Alberta ml. slučka.

ALBERT ML. *(vedený svojím tragickým osudom vystupuje na stoličku a navlieka si slučku na krk).*

TAJNÍ I. a II. *(zintentívňujú zvonenie a pokriky).*

ALBERT ML. *(zoskakuje zo stoličky - ostáva visieť obesený na slučke).*

MARY *(pomaly vstáva, chce prehovoriť, chvíľu sa zúfalo usiluje vydať zo seba hlások, stráca vedomie, zakolíše sa a padá na zem).*

FRIEMANN *(ani sa nepozrie na Alberta ml. a Mary). Nemôžem sa na to ani pozrieť - som veľmi citlivý človek. Čo by som k tomu dodal? Škoda reči. Ale keď sa rúbe les - však už som vám to raz povedal - ja osobne (ukazuje chvíľu na seba prstom) - tak lietajú triesky. To je z mojej strany všetko.*

DVAJA PÁNI *(pokojne vstávajú od stola, podávajú si ruky a naraz prehovoria). Odviedli sme stopercentnú prácu. Nič menej a nič viac. (obracajú sa k publiku) Neberte to osobne, je to čisto profesionálna záležitosť. (pripíjajú si) Dobrá vec sa podarila. Celý svet bude konečne spolupracovať. S nami. Keď si Turci kedysi podmaňovali tieto územia, boli oveľa krutejší. Môžeme spokojne odísť do našich veľkých vlastí pre vysoké vyznamenania a na zaslúžený odpočinok. (odchádzajú)*

FRIEMANN, TAJNÍ I. a II. *(vyťahujú fotoaparáty s bleskami a fotografujú odchádzajúcich Dvoch pánov).*

DVAJA PÁNI *(vyťahujú revoly, v okamihu všetkých troch zastrelia a sfúknu dym z hlavni svojich zbraní - potom obaja odrazu prehovoria). Len žiadne fotografie. (pozerú sa na miestnosť plnú mŕtvol a dodajú) Jasná kolektívna samovražda.*

Zhora sa na javisko sype množstvo novín, ktoré poletujú vo vzduchu.

Tma. Do tmy sa ozve naliehavý plač novorodeniatka.

KONIEC

Mgr. art. **Pavol Janík**, PhD., sa narodil roku 1956 v Bratislave, vyštudoval filmovú a televíznu dramaturgiu a scenáristiku na Divadelnej fakulte VŠMU v Bratislave. Pracoval na ministerstve kultúry (1983-87), v médiách, v reklame, od roku 1998 je tajomníkom Spolku slovenských spisovateľov. Za literárnu a reklamnú tvorbu získal viacero ocenení u nás i v zahraničí.

Zbierky básní: Nezarúčené správy (1981), Zrkadlo na konci leta (1984), Do videnia v množnom čísle (1985), Hurá, horí!, (1991), Nieкто ako boh (1998), Buď vôňa tvoja (2002), Kmitočet tvojich bokov (2002) ● **Súbory aforizmov:** Dobrá zrada nad zlato (1996), Satanovisko (1999), Pes hore bez (101 psín) (2000), Špinavé čistky (2002) ● **Odborné publikácie:** Vladimír Bahna (1986), Generál Lorenc – Dešifrovaný svet (2000), Rozhovory (o štátnosti) (2002), Nad vedou (2003) ● **Dramatické diela:** Tuctová komédia (s manželkou Oľgou) (1986), Škrupinový zámok (1988), Súkromný striptíz (1993), Maturitný oblek (1994), Pasca na seba (1995)

Vydavateľstvo CCW 2003
ISBN 80-968788-6-7